

રક્ષણ

₹ ૧૫/-

પ્રભુ અર્પણ

સપ્ટેમ્બર - ૨૦૧૬

(શ્રી અરવિન્દ અને શ્રી માતાજીની શબ્દસુધા)

Matter shall reveal the Spirit's face

Sri Aurobindo

મુખપૃષ્ઠ ચિત્રના ચિત્રકાર છે શ્રી પ્રીતિ ઘોષ : ૮ અંક (અંગ્રેજી ૮)

‘ગૂઢ રચનાં’ દર્શાવે છે. એનું સાક્રિય મહત્ત્વ છે : ‘બેવડી સુરક્ષા’. (આંતર તેમ જ બાહ્ય શત્રુઓથી રક્ષણ) (CWM 15 : 36) મુખપૃષ્ઠ પરના બે હંસો આપણા શ્રી માતાજી સાથેના સંબંધનું સ્મરણ કરાવે છે. આત્મા એ છે હંસ જે ઊર્ધ્વે દૃષ્ટિ કરે છે અને માતૃ હંસ એને ઉપર લઈ જાય છે તથા એનું રક્ષણ કરે છે. એ માતૃ હંસ આપણું માર્ગદર્શન કરે છે અને આપણી યાત્રાને પ્રકાશિત કરે છે.

એ કદી ન ભૂલશો કે તમે એકલા નથી. પ્રભુ તમારી સાથે છે અને તમને મદદ કરી રહેલા છે, દોરી રહેલા છે. એ એક એવો સાથી છે જે કદીયે તમારો સાથ તજતો નથી. એ એવો મિત્ર છે કે જેનો પ્રેમ આધ્યાસન આપે છે, બળ આપે છે. શ્રદ્ધા રાખો અને તમારે માટે તે બધું કરી દેશે.

શ્રી માતાજી

પ્રભુ અર્પણ

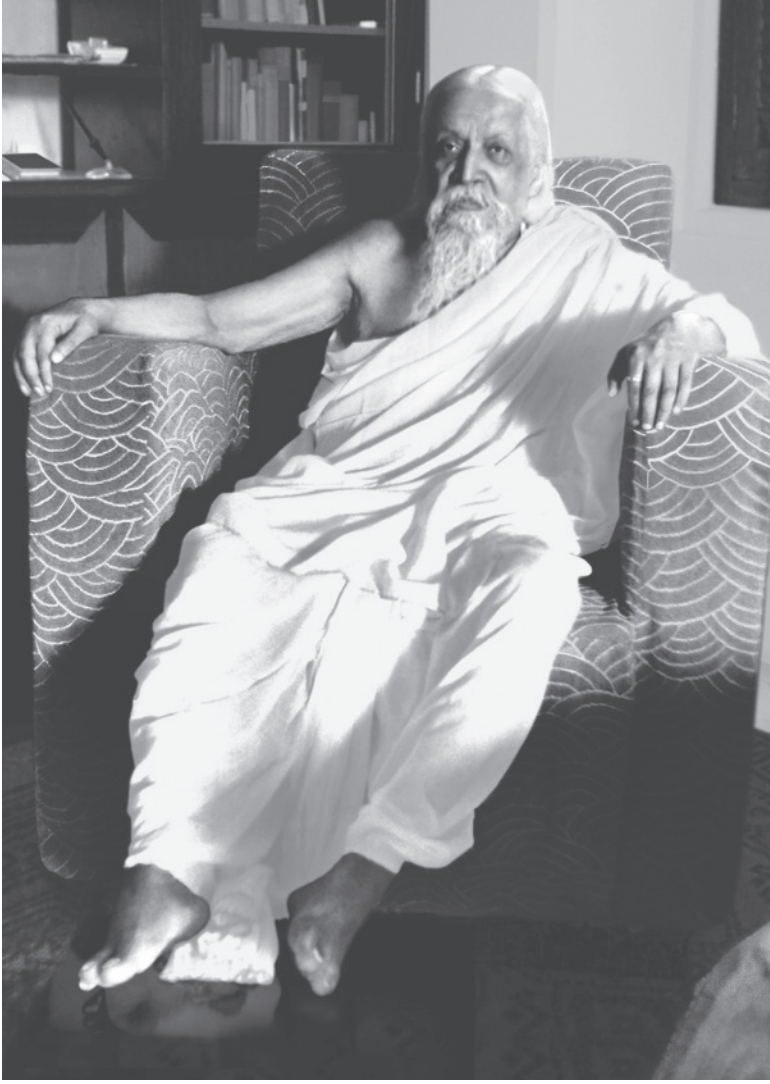
(આધ્યાત્મિક વિકાસ, એ જ આપણા પૃથ્વી પરના જીવનનો ખરો હેતુ છે.)

શ્રી અરવિન્દ સોસાયટી, વડોદરા.

સપ્ટેમ્બર - ૨૦૧૬

વર્ષ : ૦૨

અંક : ૯

શ્રી અરવિન્દ

કૃપા અને રક્ષણ હંમેશાં તમારી સાથે જ છે. તમે જ્યારે કોઈ આંતર કે બાહ્ય મુશ્કેલી અથવા તકલીફમાં હો ત્યારે એ વસ્તુઓ તમને પીડા આપે એમ થવા દેશો નહિ. એવે સમયે રક્ષક ઈશ્વરીય શક્તિને શરણે જાવ. આ વસ્તુ તમે હંમેશાં શ્રદ્ધાપૂર્વક તેમ જ નિષ્ઠાપૂર્વક કરો તો તમને એ અનુભવ થશે કે તમારી અંદર કંઈક ખૂલી રહ્યું છે. અને એ કંઈક સર્વ ઉપરછલ્લી અશાંતિ હોવા છતાં સદા શાન્ત અને સ્વસ્થ બની રહે છે.

(CWM 14 : 226)

શ્રી માતાજી

૧૮ માર્ચ ૧૯૧૪

તું પૂર્ણ જ્ઞાન છે, પરમ ચેતના છે. તારી સાથે જે કોઈ પોતાનું મિલન સાથે છે તે, એ મિલનના સમય પૂરતું સર્વજ્ઞ બની રહે છે. પરંતુ આ મિલન વ્યક્તિને સિદ્ધ થાય તે પૂર્વે પણ જે વ્યક્તિએ પોતાની જાતને પૂર્ણ સહૃદયતાથી અને પોતાના સર્વ સજ્ઞાન સંકલ્પપૂર્વક તારા હાથમાં સોંપી દીધી હશે, તેમ જ જેણે પોતાની અંદર તેમ જ પોતાના પ્રભાવ હેઠળના તમામ પ્રદેશની અંદર તારા દિવ્ય પ્રેમના નિયમનો આ વિભાવ કરવા માટે અને તેને વિજયી નીવડવામાં મદદ કરવા માટે હરેક પ્રયત્ન કરવાનો નિશ્ચય કર્યો હશે, તે જુએ છે કે તેના જીવનની અંદર હરેક વસ્તુ બદલાઈ રહી છે અને હરેક પરિસ્થિતિ તારા મહાનિયમને વ્યક્ત કરવા લાગી હોય છે તથા તેના સમર્પણને સરળ બનાવી રહી હોય છે. આવી વ્યક્તિના જીવનમાં હવે જે ઉત્તમોત્તમ વસ્તુ હોય છે તે જ બને છે અને તેની બુદ્ધિમાં હજી પણ જો કાંઈ અજ્ઞાન રહી ગયું હોય છે; જો કોઈ એવી અજ્ઞાનભરી ઇચ્છા રહી ગઈ હોય છે કે જેને લીધે આ અજ્ઞાન તેને તરત જ દેખાતું નથી હોતું, તો પણ તેને વહેલે મોડે એ વાત સમજાય છે કે કોઈ એક પરમ ઉદાર શક્તિ તેની પોતાની જાત સામે પણ તેનું રક્ષણ કરી રહી હતી અને એ રીતે તેના વિકાસ અને રૂપાંતર માટે, તેના પૂર્ણ પરિવર્તન માટે અને તેનો પૂરેપૂરો ઉપયોગ કરવા માટે જરૂરની વધુમાં વધુ અનુકૂળ એવી પરિસ્થિતિ મેળવાઈ રહી હતી.

આ વસ્તુ વિશે અમે જ્યારે સભાન બનીએ છીએ; અને તેની અમને ખાતરી થઈ જાય છે, ત્યાર પછી ભાવિમાં આવનાર સંયોગો માટે તેમ જ ભૂતકાળમાં બનેલી ઘટનાઓ માટે કશી ફિક્કર રહી શકતી નથી; એ લીધેલા વળાંક, અમને જે વસ્તુ ઉત્તમ લાગતી હોય છે તે અમે પ્રત્યેક પળે પૂર્ણ સ્વસ્થતાથી કરતા રહીએ છીએ, અને અમને એ વાતની પણ ખાતરી થઈ ચૂકેલી હોય છે કે, અમારા કર્મનું જે પરિણામ આવશે તે પણ ઉત્તમ જ હશે, પછી ભલે તે અમારી મર્યાદિત બુદ્ધિ મુજબ અમે આશા રાખી હોય તેના કરતાં જુદી જાતનું જ આવે.

અને માટે જ, હે પ્રભુ, અમારું હૃદય હળવું છે અને અમારું ચિત્ત આરામમાં છે. અને અમે એને જ લીધે પૂર્ણ વિશ્વાસપૂર્વક તારા તરફ વળીએ છીએ અને શાંતિપૂર્વક કહીએ છીએ :

તારી ઇચ્છા સિદ્ધ થાઓ, એ ઇચ્છાની સિદ્ધિમાં જ સાચી સંવાદિતાનો સાક્ષાત્કાર થાય છે.

શ્રી માતાજી

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ : ૧ પૃ. ૭૯-૮૦)

અનુક્રમ

રક્ષણ

માંદગી સામે રક્ષણ	૦૭
માનસિક રક્ષણ	૧૧
રક્ષણનાં આધ્યાત્મિક અને ગૂઢ કરણો	૧૬
ઈશ્વરીય રક્ષણ	૨૬

* * *

વૃત્ત વિશેષ	૩૩
-------------	----

સંપાદકીય : પૃથ્વી પરનું જીવન એક સાહસ છે અને એમાં જો મોહકતા રહેલી છે તો એનાં જોખમો પણ છે. માટે જ આ આનંદપૂર્ણ તેમ જ જોખમી જગતમાં સલામતી અને સંરક્ષણ મેળવવાના પ્રયત્નો કરવા એ એકદમ યોગ્ય જણાયું છે. હંમેશ માફક પ્રકૃતિએ આપણે માટે અમુક સલામતીના ઉપાયોની અગાઉથી જ જોગવાઈ કરી રાખેલી છે. અલબત્ત, આપણે સ્વ-રક્ષણના આપણા શરીરમાં રહેલા ઉપાયો વિશે અજાણ હોઈએ છીએ. વધારામાં એવા આંતરિક ઉપાયો પણ રહેલા છે જેને પદ્ધતિસર વિકસાવીને આપણા રક્ષણના ઉપાયોમાં ઉમેરો પણ કરી શકાય. અને છેવટે, એવી વ્યક્તિ જે ઈશ્વરાભિમુખ થઈ છે, જેણે પોતાનું સમગ્ર જીવન પવિત્ર વેદી પર અર્પણ કરી દીધું છે એને માટે વધારાનું, વિશિષ્ટ સંરક્ષણ પણ હોય છે જે એની યાત્રામાં મદદરૂપ હોય છે. આ સર્વ ઉપાયો સામાન્યતઃ અમુક મર્યાદામાં કારગત નીવડતા હોય છે અને અમુક વિરલ પ્રસંગો સિવાય એ પૂરી રીતે કારગત નીવડે એને માટે અમુક આંતર પરિસ્થિતિઓની જરૂર પડતી હોય છે. રક્ષણના આ જટિલ વિષય પરત્વે શ્રી અરવિન્દ અને શ્રી માતાજીએ જે પ્રકાશ પાથર્યો છે તે અંગેનાં લખાણો આ અંકમાં અમે રજૂ કરી રહ્યાં છીએ.

મુખપૃષ્ઠ ચિત્ર : ચિત્રકાર : શ્રી પ્રીતિ ઘોષ : આશ્રમ કળાકાર.

માંદગી સામે રક્ષણ

પાર્થિવ દેહ એ રક્ષણ છે

સ્થૂળ દેહમાં માણસ નિશ્ચિત અને સુરક્ષિત છે. તેનો પાર્થિવ દેહ તેનું રક્ષણ છે. કેટલાક લોકોને પોતાના દેહ પ્રત્યે ભારે તિરસ્કાર હોય છે. તેઓ એમ માને છે કે મૃત્યુ પછી સ્થૂળ દેહની ગેરહાજરીમાં બધું સરસ થઈ જશે અને સાધના પણ સહેલી બનશે, પરંતુ ખરું જોતાં સ્થૂળ દેહ તમારો કિલ્લો છે, તમારું આશ્રયસ્થાન છે. જ્યાં સુધી તમે સ્થૂળ દેહમાં હો છો ત્યાં સુધી પ્રાણમય લોકનાં વિરોધી સત્ત્વોને તમારા ઉપર સીધેસીધી પકડ મેળવવામાં મુશ્કેલી રહે છે. રાત્રે બિહામાણાં સ્વપ્નો આવે છે તે શું હોય છે ? પ્રાણની સૂક્ષ્મ ભૂમિકામાં માનવ રખડવા નીકળે છે તેના પરિણામ રૂપે એવાં સ્વપ્ન આવે છે. અને એવા બિહામાણા સ્વપ્નમાં, ઓથારમાં, સૌથી પ્રથમ તમે શું કરો છો ? તમે તમારા શરીરમાં ધસી આવો છો, અને સ્થૂળ ચેતનાની સામાન્ય જાગ્રત અવસ્થામાં આવી જાઓ છો. પરંતુ પ્રાણમય ભૂમિકામાં તમે અજાણ્યા જેવા હો છો, કશા હોકાયંત્ર અને સુકાન વિના તમે પ્રાણના અફાટ સાગરમાં અથડાતા હો છો. કેવી રીતે મુસાફરી કરવી, ક્યાં જવાનું છે તે પણ તમે જાણતા નથી. ડગલે ને પગલે તમે ન કરવાનું જ કરી બેસો છો. એ પ્રાણમય જગતના કોઈ પણ પ્રદેશમાં તમે પ્રવેશ કરો કે તુરત જ એ જગતનાં સત્ત્વો તમારી આજુબાજુ ભેગાં થઈ જાય છે અને તમને ઘેરી લઈને તમારી પાસે જે કંઈ હોય તે પડાવી લેવા, તમને ચૂસીને ભરખી જવા માગે છે. તમારી પાસે કોઈ પ્રખર જ્ઞાન યા શક્તિ નહિ હોય તો સ્થૂળ દેહ વિનાની એ અવસ્થામાં તમને એવું લાગશે કે જાણે તમે કોઈ બરફના મુલકમાં જઈ ચડ્યા છો. તમારી પાસે રક્ષણ માટે ઘર નથી, શરીર પર વસ્ત્ર નથી, અરે, જાણે તમારા શરીર પર ચામડી પણ રહી નથી, તમારી નાડીઓ ખુલ્લી પડી ગયેલી છે. કેટલાક કહે છે કે ‘હાય, આ શરીર કેટલું બધું દુઃખ આપે છે ?’ અને મૃત્યુને તેઓ મુક્તિનું દ્વાર માને છે. પરંતુ મૃત્યુ પછી તમારી આસપાસ એનું એ જ પ્રાણમય વાતાવરણ હોય છે. અને જીવન દરમિયાન તમારાં દુઃખોને સર્જનારાં જે તત્ત્વો હતાં તેનાં તે જ તત્ત્વોનો ભય ત્યાં પણ મોજૂદ હોય છે. સ્થૂળ દેહનો વિલય થતાં તમે પ્રાણમય સૃષ્ટિના ખુલ્લા પ્રદેશમાં જઈ પડો છો. ત્યાં તમારી પાસે રક્ષણ માટે કશું સાધન હોતું નથી. ભયના પ્રસંગે દોડીને જેનું તમે શરણ લેતા હતા તે તમારો દેહ પણ ત્યાં હોતો નથી.

આંતર સ્થિતિ અને માંદગીનો હુમલો

આ બાબતમાં બે વસ્તુઓ ધ્યાનમાં લેવાની છે. બહારથી આવનાર વસ્તુ પણ છે. તેમ જ તમારી આંતર સ્થિતિમાંથી આવનાર વસ્તુ પણ છે. જ્યારે તમારા અંતરમાં વિરોધ કે બળવો કરવાની વૃત્તિ હોય છે યા તો તમારો કોઈ ભાગ ભગવાને આપેલું રક્ષણ લઈ શકતો નથી ત્યારે

તમારી આંતર સ્થિતિ વ્યાધિનું કારણ બને છે. કેટલીક વાર સાધકમાં એવું પણ કાંઈક હોય છે જે પોતાની મરજીથી જાણીબૂજીને વિરોધી શક્તિઓને બોલાવે છે, તમારી અંદર આવી ક્રિયા તદ્દન નજીવા પ્રમાણમાં હોય તોપણ માંદગી લાવવાને પૂરતી છે. વિરોધી શક્તિઓ એકદમ તમારા ઉપર ચઢી આવે છે અને તેમનો હુમલો ઘણી વાર માંદગીનું રૂપ ધારણ કરે છે....

વ્યાધિની શક્યતા તો તમારા શરીરની અંદર અને તમારી આજુબાજુ હંમેશાં આવી રહેલી જ છે. તમારી આજુબાજુ દરેક જાતની માંદગીનાં જંતુઓ ટોળાબંધ આવી રહેલાં છે. વર્ષો સુધી તમને નહિ થયેલા એવા એકાદ વ્યાધિના તમે શા માટે એકાએક ભોગ થઈ પડો છો ? તમે કહેશો કે ‘પ્રાણશક્તિમાં ઓટ આવવાને લીધે એ પ્રમાણે થાય છે.’ પરંતુ એ ઓટ ક્યાંથી આવે છે ? અંતરમાં પ્રવર્તતા એક પ્રકારના વિસંવાદમાંથી અને ભગવાનની દિવ્ય શક્તિનો પોતાનામાં સ્વીકાર કરવાની આસક્તિને પરિણામે તે આવે છે. તમને ટકાવી રાખનાર જ્યોતિ અને શક્તિના સંસર્ગમાંથી તમે દૂર થઈ જાઓ છો ત્યારે એ પ્રાણની ઓટ આવે છે, વૈદકશાસ્ત્ર જેને ‘વ્યાધિને અનુકૂળ સ્થિતિ’ કહે છે તે ઉત્પન્ન થાય છે અને અદૃશ્ય દુશ્મનો એ પરિસ્થિતિનો લાભ લઈ લે છે. શંકા, નિરાશા, વિશ્વાસની ખામી, સ્વાર્થી અહંકેન્દ્રિત વૃત્તિ વગેરે દિવ્ય જ્યોતિ અને શક્તિ જોડેની તમારી સંસર્ગદોરી કાપી નાખે છે અને તમારા ઉપર થનારા હુમલાને તક આપે છે. આવા પ્રકારની આંતર સ્થિતિ તમારી માંદગીનું કારણ હોય છે, જંતુઓ નહિ.

તમારા શરીરને આરામનો અને પચાવવાનો સમય આપો

માનવના સામાન્ય જીવનમાં તો સ્થૂળ અને સૂક્ષ્મ એ બન્ને વચ્ચેનો વિસંવાદ ક્રમે ક્રમે વધતો જાય એવો જ નિયમ હોય છે. માનવની માનસિક અને પ્રાણમય ચેતના વિશ્વ-શક્તિઓની ક્રિયાને પોતાનાથી બને તેટલી સારી રીતે અનુસરે છે તથા જગતમાં જે આંતર ચેતનાનું રૂપાંતર અને સમુત્ક્રાન્તિ થઈ રહેલાં હોય છે તેમનો પ્રવાહ તેમને થોડે રસ્તે આગળ પણ લઈ જાય છે. પરંતુ નરી પાર્થિવતાના જડ નિયમોને વશ એવો માનવદેહ બહુ જ ધીમે ધીમે ગતિ કરે છે. થોડાં વર્ષો પછી, સિત્તેર કે એસી કે પછી એક સો કે બહુ બહુ તો બસો વર્ષ પછી એ બે વચ્ચેનો વિચ્છેદ એટલો તો ગંભીર પ્રકારનો બની જાય છે કે બાહ્ય કરણનો વિનાશ થઈ જાય છે. વિરાટ પ્રકૃતિની માગણી અને તેના પ્રત્યે માનવના દેહનો પ્રત્યુત્તર એ બે વચ્ચેના ભેદને લઈને તથા આંતર ચેતનાની પ્રગતિને અનુસરવાની શરીરની વધતી જતી અશક્તિને લીધે મૃત્યુ નીપજે છે.

સૃષ્ટિમાં આંતર ચેતનાના રૂપાંતરનું જે કાર્ય ઉત્ક્રાન્તિ વાટે ધીમું અને સતત ચાલુ હોય છે તે યોગસાધનાને પરિણામે વધારે ત્વરિત અને તીવ્ર બને છે એ ખરું, પણ બાહ્ય પ્રકૃતિના રૂપાંતરની ગતિ તો સામાન્ય માનવજીવનમાં હોય છે તેટલી જ લગભગ રહે છે. પરિણામે, યોગસાધના કરનારના જીવનમાં આંતર અને બાહ્ય ચેતના વચ્ચેનો વિસંવાદ ઊલટો વધારે દેખાઈ આવે તેવો બને એ સંભવિત છે, સિવાય કે તેને અટકાવવાને માટે સાવચેતી રાખવામાં

આવી હોય અને આંતર ચેતનાની ગતિની જોડે જોડે દોડવાને શરીરને પણ મદદ કરે એવા પ્રકારનું રક્ષણ મેળવવામાં આવ્યું હોય. અને એમ હોય તો પણ દેહની તો એ પ્રકૃતિ છે કે તમને પ્રગતિ કરતાં અટકાવે. આ કારણને લીધે ઘણા સાધકોને અમારે કહેવાની ફરજ પડે છે કે 'તમે આધ્યાત્મિક શક્તિને બહુ ખેંચો નહિ. ઉતાવળ કરો નહિ. તમારા શરીરને તમારી પાછળ આવવાનો વખત આપો.' કેટલાકને વર્ષો સુધી પણ પાછળ રાખવા પડે છે અને બહુ પ્રયત્ન કે બહુ પ્રગતિ કરવા દેવામાં આવતી નથી. કેટલીક વખત એ પ્રકારની સમતુલાનો ભંગ થતો અટકાવવો અશક્ય થઈ પડે છે. અને એવું થાય ત્યારે શારીરિક વ્યાધિ આવે છે અને તે કેવા પ્રકારનો હશે તેનો આધાર વિરોધ કેવા પ્રકારનો છે અને સાધકે કેવા પ્રકારની સંભાળ લીધી છે યા તો બેદરકારી રાખી છે, તેના ઉપર રહે છે.

વળી જ્યારે જ્યારે સાધનામાં ગંભીર પ્રગતિ કરવામાં આવે છે ત્યારે દરેક વખતે તેની પછીથી અક્રિયતાનો ગાળો લગભગ અનિવાર્યપણે આવે છે તેનું પણ આ જ કારણ હોય છે. જેઓ એ બાબત આગળથી જાણતા નથી હોતા તેમને એવો સમય કેવળ મંદતાનો, ગતિહીનતાનો, તથા નિરુત્સાહનો કાળ લાગે છે અને સર્વ પ્રકારની પ્રગતિ અટકી ગયેલી જણાય છે. એવે વખતે તેઓ ચિંતાતુર થઈ વિચારે છે, 'અરે, આ શું થઈ ગયું ? હું શું વખત નકામો ગુમાવી રહ્યો છું ? કાંઈ જ થતું હોય એમ લાગતું નથી !' હકીકત એ હોય છે કે આહારને પચાવવા માટેના સમય પેઠે એ ગાળો પણ આવશ્યક હોય છે. સ્થૂળ શરીર વધારે ગ્રાહકશક્તિવાળું બને અને અંતરની ચેતના જે ભૂમિકાને પહોંચી હોય તેને તે પ્રાપ્ત કરે એટલા માટે એ આરામનો સમય આપવામાં આવે છે.

સૂક્ષ્મ શારીરિક આવરણ

વ્યાધિનું કારણ માનસિક કે શારીરિક, આંતરિક કે બાહ્ય ગમે તે હોય, પરંતુ સ્થૂળ શરીરના ઉપર તે અસર કરી શકે તે પહેલાં તેની આજુબાજુ રહેલું અને તેનું રક્ષણ કરનાર એક બીજું પડ હોય છે તેના ઉપર તેણે પોતાની અસર પહોંચાડવી પડે છે. જુદી જુદી ભાષાઓમાં એ સૂક્ષ્મ કવચનાં જુદાં જુદાં નામો છે. કેટલાક તેને 'આકાશ-શરીર', તો કોઈ તેને 'નાડી-કવચ' કહે છે. તે કવચ સૂક્ષ્મ છે છતાં લગભગ જોઈ શકાય તેવું સ્થૂળ હોય છે. સર્વે સંબંધો એ નાડી-કવચ મારફતે થાય છે અને આ નાડી-કવચ ભેદાયા પછી જ સ્થૂળ શરીર ઉપર વ્યાધિનો હુમલો થાય છે. જો આ નાડી-કવચ મજબૂત અને અખંડ હોય તો ખરાબમાં ખરાબ વ્યાધિઓથી ભરેલા વાતાવરણમાં કોલેરા અને પ્લેગ જેવા ઝેરી અને ચેપી વાતાવરણમાં પણ તમે જઈ શકો છો અને છતાં નીરોગી રહી શકો છો. જ્યાં સુધી એ કવચ સમગ્ર અને અખંડ હોય છે અને એની રચના પૂરેપૂરી સુગઠિત હોય છે, તેનાં ઘટક તત્ત્વોમાં સંપૂર્ણ સમતોલપણું હોય છે ત્યાં સુધી વ્યાધિના હુમલા સામે એ કવચ સંપૂર્ણ સંરક્ષણ આપે છે.

એ નાડી-કવચ એક બાજુથી સ્થૂળ દ્રવ્યનાં તત્ત્વોનું, ખરું જોતાં દ્રવ્યતત્ત્વની અમુક

સ્થિતિઓનું બનેલું હોય છે, અને બીજી બાજુએ આપણી માનસિક અવસ્થાનાં આંદોલનોનું બનેલું હોય છે. શાન્તિ અને સમતા, વિશ્વાસ, આરોગ્યમાં શ્રદ્ધા, ખલેલ વગરનો આરામ, પ્રકૃલ્લતા અને પ્રસન્નતા વગેરે માનસિક અવસ્થાઓ એ નાડી-કવચને બળ અને પોષણ આપે છે. એ નાડી-કવચ ઘણું સૂક્ષ્મ, સંસ્કારગ્રાહી હોય છે અને ત્વરાથી તથા સહેલાઈથી તે પ્રતિકાર્યો કરે છે. એ સર્વ પ્રકારની સૂચનાઓ સ્વીકારી લે છે અને એ સૂચનાઓ તેની સ્થિતિને એક ક્ષણમાં બદલી શકે છે, તેની સ્થિતિને લગભગ પલટાવી પણ નાખી શકે છે. ખરાબ સૂચના એના ઉપર ઘણું સબળ કાર્ય કરે છે, સારી સૂચના એનાથી વિરુદ્ધ દિશામાં એટલા જ બળપૂર્વક કાર્ય કરે છે. નિરાશા તથા નિરુત્સાહની એના ઉપર ઘણી જ ખરાબ અસર થાય છે. અને પરિણામે એમાં જાણે કાણાં પડી જાય છે, એ નબળું પડે છે, હુમલાનો સામનો કરવાની એની શક્તિ ઓછી થઈ જાય છે, તથા વિરોધી શક્તિઓના હુમલાનો માર્ગ મોકળો થાય છે. (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૩ : પૃ. ૫૧-૫૨, ૫૯-૬૦, ૯૫-૯૬ ને ૯૭-૯૮)

નાડીતંત્ર-પ્રાણમય સ્વરૂપનું આવરણ અખંડ રાખવું

પ્રાણમય શરીર, સ્થૂલ શરીરની આસપાસ એક જાતના આવરણ રૂપે આવેલું હોય છે. એનું ઘટત્વ લગભગ આપણે સખત તાપના દિવસોમાં ગરમીનાં મોજાં જોઈએ છીએ એના જેવું હોય છે. અને સૂક્ષ્મ શરીર તથા તદન સ્થૂલ પ્રાણમય શરીરની વચ્ચેનું માધ્યમ એ જ છે. અને સર્વ પ્રકારના ચેપ, થાક, થાકની અસરો અને અકસ્માતો સામે પણ શરીરનું રક્ષણ એ જ કરે છે. એટલે જો આ આવરણ સંપૂર્ણપણે અખંડિત હોય છે તો એ બધી વસ્તુઓ સામે તમારું રક્ષણ કરે છે. પણ તમને કોઈ સાધારણ જેવી ઉગ્ર લાગણી થાય, થાક લાગે, કોઈ અણગમો, અથવા કોઈ પણ પ્રકારનો આઘાત થાય, તો એને લઈને એ આવરણમાં એક ચીરો પડી જાય છે અને એવો નાનામાં નાનો ચીરો પણ ગમે તે વસ્તુને ઘૂસી જવા દઈ શકે છે. વૈદકીયશાસ્ત્ર પણ હવે સ્વીકારે છે કે તમે જો સંપૂર્ણ પ્રાણમય સમતુલામાં હો છો તો તમને માંદગી લાગુ પડતી નથી અથવા, હરેક સ્થિતિમાં તમારામાં ચેપ સામે એક જાતનું રક્ષણ રચાઈ જાય છે. જો તમારામાં આ સમતુલા હશે, જો તમારામાં તમારા આ આવરણને અખંડિત રાખતી સંવાદિતા હશે, તો એ સર્વ વસ્તુઓ સામે તમને રક્ષણ આપશે. એવા લોકો પણ છે કે જે સામાન્ય જીવન જીવતા હોય છે. છતાં જેઓ કઈ રીતે ઊંઘવું જોઈએ, ખાવું જોઈએ, વગેરે જાણતા હોય છે અને તેમનું નાડીતંત્રનું આવરણ એટલું તો અકબંધ હોય છે કે તેઓ કોઈ પણ મુશ્કેલી વગર સર્વ પ્રકારના ભયમાંથી પસાર થઈ જાય છે. એ શક્તિને માણસ પોતાનામાં કેળવી શકે છે. તમારા આવરણમાં રહેલા કોઈ નિર્બળ સ્થાન વિશે તમને જો ખબર પડે તો, તમે એક થોડીક મિનિટો એકાગ્રતા કરી લો, શક્તિને, એક આંતરશક્તિને આવાહન કરો, અને તમે જોશો કે એ વસ્તુ ગોઠવાઈ ગઈ છે, સારી થઈ ગઈ છે, અને એ અનિષ્ટ વસ્તુ અદૃશ્ય થઈ ગઈ છે.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૪ : ૭૨)

માનસિક રક્ષણ

મનોમય વાતાવરણ

ખરું જોતાં, માત્ર અહંકારને કારણેય સારું કરવું, ન્યાયી થવું, સીધા અને પ્રામાણિક થવું, એ શાંત અને સુખી થવાનું, પોતાની ચિંતાને નહિવત્ કરવાનું એક ઉત્તમ સાધન છે. અને વળી જો કોઈ નિઃસ્વાર્થ થઈ શકે, અંગત હેતુઓ અને અહંકારથી મુક્ત થઈ શકે, તો સુખી થવાની ખરેખરી શક્યતા ગણાય.

તમારાં કાર્યોને લઈને જે વાતાવરણ સર્જાયું હોય છે તે તમે તમારી સાથે, તમારી આસપાસ, તમારામાં વહન કરો છો. તમે જો જે કાંઈ કરો તે સુંદર, સારું અને સુસંવાદી હોય, તો તમારું વાતાવરણ સુંદર, સારું અને સુસંવાદી હોય છે; એથી ઊલટું, તમે જો હીન સ્વાર્થમાં, વિવેક વગરના પોતાના હિતમાં, નિષ્કૃત દુર્ભાવમાં રહેતા હશો, તો જીવનની પ્રત્યેક ક્ષણે તેનો જ શ્વાસ લેતા રહેશો, — અર્થાત્ દુઃખ, નિરંતર બેચેની. આનો અર્થ એ થયો કે કઢંગાપણું પોતાની કુરૂપતાથી વિકળ બને છે.

અને એમ ન માનશો કે શરીર છૂટી ગયા પછી તમે આ વાતાવરણમાંથી મુક્ત થશો; ઊલટું, શરીર એ અવ્યેતનતાનું એક આવરણ છે, જે યાતનાની પ્રગાઢતાને ઘટાડે છે. તમે જો અત્યંત પ્રાણિક જીવનમાં શરીરના રક્ષણ વગરના હશો, તો તે યાતના ઘણી વધારે તીવ્ર જણાશે. અને પછી જેને પરિવર્તિત કરવાની જરૂર હશે તેને પરિવર્તિત કરવાની તક તમે નહિ પામો, સુધારવાની જેની જરૂર હશે તે સુધારી નહિ શકો, કોઈ ઉચ્ચતર, વધુ સુખી અને વધુ તેજસ્વી જીવન અને ચેતના પ્રત્યે ખુલ્લા નહિ થઈ શકો.

અહીં જ તમારું કાર્ય પાર પાડવાની ત્વરા રાખો; કારણ કે, અહીં જ તમે તેને તેમ ખરેખર કરી શકો છો.

મૃત્યુમાંથી કોઈ અપેક્ષા ન રાખો, જીવન જ તમારો ઉદ્ધાર છે.

જીવનમાં જ તમારે તમારું રૂપાન્તર સાધવાનું છે. આ પૃથ્વી પર જ તમે પ્રગતિ કરી શકો છો અને અહીં જ તમારે સાક્ષાત્કાર કરવો રહ્યો. આ શરીરમાં જ તમે વિજયી થઈ શકો છો.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૩ : ૨૧૨-૧૩)

ડર માંદગી પરત્વેનું દ્વાર ખોલી આપે છે

હું એક એવા માણસને જાણતી હતી જેને એટલો બધો ભય લાગેલો કે તેને કોલેરા થઈ આવેલો. એની પડોશના ઘરમાં કોલેરા થયો હતો અને એને એની એટલી બધી બીક લાગી કે એને કોલેરા લાગુ પડ્યો, કોઈ કારણ વિના. એમાં કેવળ ભયગ્રસ્તતા જ કારણરૂપ હતી, બીજું કાંઈ નહિ. અને એવી વસ્તુ બનવી એ ઘણી સામાન્ય વાત છે; એ એક ચેપી રોગચાળો છે

અને એમાં મોટા ભાગના કિસ્સાઓમાં એવું જ બને છે. એમાં કેવળ જાણે તમે તમારા સ્વરૂપનું બારણું ઉઘાડો છો અને તમને માંદગી લાગુ પડી જાય છે. જે લોકો બીતા નથી તેઓ સરળ ભાવે ફર્યે જાય છે અને ઘણુંબરું તેમને કોઈ રોગ લાગુ પડતો નથી. પરંતુ જેમ હું ત્યાં* કહું છું તેમ, તમારા મનમાં ભય નહિ હોય, તમારા પ્રાણમાં પણ કદાચ ભય નહિ હોય, પણ એવું કોણ છે જેના શરીરમાં ભય નથી ?.... બહુ થોડા લોકો. શરીરમાંથી ભયને દૂર કરવા માટે એક ઉગ્ર તપસ્યાની જરૂર રહે છે. એમાં તો ખુદ દેહના કોષાણુઓ ઘૂંચતા હોય છે. કેવળ તપસ્યા વડે, કેવળ યોગ વડે જ આપણે આ ભયને ઓળંગી જઈ શકીએ. પરંતુ એ એક હકીકત છે કે તમે ભય દ્વારા કોઈ પણ વસ્તુને તમારી અંદર આકર્ષી લાવી શકો છો, અકસ્માતને પણ. અને અમુક દૃષ્ટિથી જોતાં સર્વ વસ્તુઓ ચેપી છે. મેં એક એવા માણસને જોયેલો જેણે બીજા માણસના શરીર ઉપર ઘા જોયા એટલે એને એવી બીક લાગી કે તેના પોતાના દેહ ઉપર એને એવો જ ઘા પડ્યો. એ વસ્તુ એની ઉપર આવી પડી હતી.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૫ : ૨૬૯-૭૦)

કામનાઓ સામે સાચું રક્ષણ

કોઈ એક વ્યક્તિનું સૂક્ષ્મ-શારીરિક આવરણ તદ્દન અતૂટ હોઈ શકે છે અને એ આવરણ એ વ્યક્તિનું વ્યાધિઓ અને અકસ્માતોથી અદ્ભુત રીતે રક્ષણ કરે છે. અને છતાં એ કામનાઓથી ભરેલો હોય એમ બની શકે છે; કારણ કે કામનાઓની ભૂમિકા અન્ય પ્રકારની હોય છે. કામના એ કોઈ સ્થૂલ વસ્તુ નથી હોતી, કામના એ તો એક પ્રકારની પ્રાણમય વસ્તુ હોય છે અને પેલું આવરણ પ્રાણમય વસ્તુ કરતાં વધુ સ્થૂલ હોય છે. એ આવરણ વ્યક્તિના પ્રાણમય સ્વરૂપનો પ્રાણમય જગત સાથે સંપર્ક થતાં અને ત્યાંથી આવતાં મોજાંઓનો તે વ્યક્તિના પ્રાણમય સ્વરૂપ દ્વારા સ્વીકાર થતો અટકાવી શકતું નથી. એ તો કુદરતી છે કે જે વ્યક્તિએ પોતાની જાત ઉપર કાબૂ મેળવ્યો હોય છે, જેણે પોતાના ચૈત્ય સ્વરૂપની શોધ કરેલી હોય છે, જે હંમેશાં પોતાની ચૈત્ય ચેતનામાં રહેલી હોય છે, જેણે પોતાની અંદર આવી રહેલી દિવ્ય હાજરી સાથે સંપૂર્ણ સંબંધ સાધ્યો હોય છે અથવા કાંઈ નહિ તો સતત સંબંધ જાળવી રાખ્યો હોય છે તેની આસપાસ જ્ઞાન, પ્રકાશ, સૌંદર્ય, અને પવિત્રતાનું એક પ્રકારનું વાતાવરણ આવરણ રૂપે રહેલું હોય છે અને કામનાઓ સામે એ સારામાં સારું રક્ષણ આપે છે; પરંતુ આમ હોય તે છતાં જો તમે સતતપણે સાવધ ન રહેતા હો તો તમારી અંદર કામના સરકીને પેસી જઈ શકે છે. કારણ કે એ બહારથી આવતી હોય છે. તમે તમારી અંદરની અમુક કામના ઉપર વિજય મેળવ્યો હોય, તે છતાં એ કામના બહારથી એક પ્રકારના ચેપની જેમ તમારી અંદર દાખલ થઈ જઈ શકે છે. પરંતુ આ જ્યોતિ, જ્ઞાન અને પવિત્રતાના આવરણમાં થઈને આવતાં એ કામનાનું બળ ક્ષીણ થઈ જાય છે અને એના વડે તમારી અંદર અંધ અને તાત્કાલિક પ્રતિકાર્ય ઉત્પન્ન કરી

* શ્રી માતાજીની વાણી, વાર્તાલાપ-૭માં.

શકે તેવી કોઈ હિલચાલ ઊભી થવાને બદલે, શું બની રહ્યું છે તે તમને જણાઈ આવે છે; જે શક્તિ દાખલ થવા માગતી હોય છે તેના વિશે તમે સભાન થઈ શકો છો અને — જ્યારે તમે ન ઈચ્છતા હો ત્યારે — તમે હળવે રહીને એક આંતરિક હિલચાલ વડે અંદર આવી રહેલી કામનાને ફગાવી દઈ શકો છો. સાચામાં સાચું રક્ષણ આ જ છે : તમારી અંદર એક શુદ્ધ અને સાવધ, કદી પણ નિદ્રાધીન ન થનારી જાગૃત ચેતના હાજર હોવી જોઈએ જેથી કરીને તેની જાણ બહાર કોઈ વસ્તુ અંદર દાખલ થઈ શકે નહિ. (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૪ : ૩૬૨-૬૩)

વિચારની શક્તિ

જેને કુશળતાપૂર્વક વાળવામાં અને પોષવામાં આવ્યો છે તે વિચાર પોતાના સાહચર્યથી હજી અંધકારમાં અટવાતા અનેક મનની અંદર જ્ઞાનની ચેતના જગાડી આપી શકે છે અને આ રીતે એ એમને પોતાના વિકાસક્રમમાં પ્રગતિને પંથે મૂકી આપે છે. જો કોઈ બીમાર હશે તો એ એના તરફ સાજો થવા માટેની જરૂરી પ્રાણશક્તિ ખેંચવા માટેનું માધ્યમ બની શકશે. એ સહજ જ્ઞાન દ્વારા કે માનસિક સંક્રમણ દ્વારા કોઈ પ્રિય મિત્રને ચેતવાણી આપીને કે જોખમના કારણો ઉપર પ્રત્યક્ષ કાર્ય કરીને સંકટો સામે એની રક્ષા કરી શકશે.

દુર્ભાગ્યે એનાથી વિપરીત ઘટના પણ શક્ય છે. અને ખરાબ વિચારોમાં પણ કાર્યશક્તિની કોઈ તાણ હોતી નથી. આપણે ઘૂણા, ઈર્ષ્યા, અસૂચા, વેરભાવના. સંકુચિત અને કઠોર નિર્ણય અંગેના ખરાબ વિચારો ઝીલીને કે બહાર મોકલીને કેટલું નુકશાન પહોંચાડીએ છીએ તેની કલ્પના કરી શકાય એમ નથી.

કોઈની નિંદા કરવી કે સાંભળવી એ કેટલું હાનિકર છે તે આપણે જાણીએ છીએ. આપણે કેવળ એવા શબ્દોથી નહિ, એના વિચારોથી પણ દૂર રહેવું જોઈએ.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૨ : ૨૭૪)

જીવન કેવી રીતે જીવવું તે વ્યક્તિએ શીખવું જોઈએ

દા.ત. તમે જે રમત રમતા હો છો, તેમાં આમ (અભિનય) બનતું હોય છે; ત્યાં એક બિંદુનાં આકંપનો જેવું કાંઈક બનતું હોય છે; તેમાં વૃદ્ધિ થતી રહેતી હોય છે અને પછી ઓચિંતાં તે પડી ભાંગે છે, એક અકસ્માત થાય છે. તે એક સામૂહિક વાયુમંડલ છે. અમે આવીને તે જોઈએ છીએ. તમે બાસ્કેટ બોલની અથવા ફૂટ બોલની રમતમાં પરોવાઈ ગયેલા હો છો; અમે તે અનુભવીએ છીએ, જોઈએ છીએ. તે તમારી આસપાસ એક પ્રકારનો ધુમાડો (કેટલીક વાર આવતી ગરમીની વરાળો) પેદા કરે છે; તે પછી આમ, આમ, વધારેને વધારે એક આકંપનનું રૂપ ધારણ કરે છે. સમતુલામાં ઓચિંતો ભંગ થઈ જાય છે કોઈક બાળક પોતાનો પગ ભાંગી નાંખે છે, તે પડી ગયો હોય છે, તેના મુખ પર બોલ વાગ્યો હોય છે વગેરે. જ્યારે આકંપન તે પ્રકારનું હોય છે ત્યારે માણસ તે પ્રકારના અકસ્માતની આગાહી કરી શકે છે. પણ કોઈ તેનાથી સભાન હોતું નથી.

ઓછા ગંભીર પ્રસંગોમાં, તમારામાંના દરેક જણની આસપાસ એક ખૂબ શાન્ત આવરણ હોય છે જે, તમે જે વસ્તુને ન સ્વીકારવા માગતા હો તેનાથી તમારી રક્ષા કરે છે; મારો કહેવાનો ભાવાર્થ એવો છે કે તમારી ગ્રહણશક્તિ વિચારપૂર્વકની અને સભાન બની જાય છે, નહિ તો તમે તેને સ્વીકારી શકતા નથી. જ્યારે તમારામાં આવું સભાન, ખૂબ શાન્ત વાયુમંડલ હોય છે, જ્યારે તે વાયુમંડલ અંદરથી આવતું હોય છે, બહારથી નહિ, ત્યારે તમે કોઈ પણ પ્રકારની ઈજા પામ્યા સિવાય જીવનમાં બીજાઓની વચ્ચે, દરેક ક્ષણે પેદા થતા સર્વ સંજોગોમાં જઈ શકો છો.

નહિ તો, જો ક્રોધ, ભય, માંદગી, બેચેની જેવી કોઈક ખરાબ વસ્તુ પકડાય તેવું વાયુમંડલ હોય, તો તે વસ્તુ તમે ચોક્કસ પકડવાના. તમે આમ (અભિનય) કરવાની શરૂઆત કરો છો કે તરત જ તમે જાણે સર્વ સમાન આકંપનોને આવીને તમને પકડી લેવા માટે બોલાવો છો.

માણસો જે અચેતનતા સાથે જીવનને પસાર કરે છે તે આશ્ચર્યકારક છે; તેમને જીવતાં આવડતું નથી, લાખમાંથી એક પણ માણસને જીવતાં આવડતું નથી; તેઓ બધા લંગડાતા-બથડતા ગમે તેમ જીવે છે, તેઓ ગમે તે રીતે જીવી નાંખે છે; આહ ! કેવી વસ્તુઓ બનતી રહે છે !

તેમને જીવતાં આવડતું નથી, છતાં પણ માણસે કેમ જીવવું તે શીખવું જોઈએ. બાળકોને તે વસ્તુ પહેલી શીખવાડવી જોઈએ, જીવવું કેમ તે. (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૭ : પૃ. ૧૫૨-૫૩)

માનસિક વાતાવરણનું મહત્ત્વ

જેઓ પૂર્ણ હૃદયથી પ્રભુને વફાદાર છે તેઓને જ પ્રભુ રક્ષણ આપી શકે છે. જેઓ ખરેખર સાધનાની ભાવનામાં જ સાચી રીતે જીવે છે અને ચેતના અને કાર્યને પ્રભુ ઉપર જ આધારિત રાખે છે અને પ્રભુની જ સેવામાં જોડાયેલાં હોય છે તેમને જ પ્રભુ ટેકો આપી શકે છે. કામના, પોતાની પસંદગીઓ અને સગવડો માટેનો આગ્રહ, દંભની બધી ગતિઓ, અને બિનસરચાઈ અને જૂઠાણું, પ્રભુની આડે આવે છે. જો તમે પ્રભુ ઉપર તમારી ઈચ્છા લાદવાનો પ્રયત્ન કરો તો તમે એક બોમ્બને તમારા ઉપર પડવા માટે બોલાવો છો. હું એમ નથી કહેતી કે વસ્તુઓ આ રીતે જ બનશે; પરંતુ તે પ્રમાણે બનવાની શક્યતા છે. જો લોકો સચેતન અને ખૂબ જાગ્રત ન રહે તો અને આધ્યાત્મિક શોધ કરનાર સાધકના સાચા ભાવમાંથી કાર્ય ન કરે તો, તે પ્રમાણે બને. જો બાહ્ય જગતમાં રહેલું વાતાવરણ માનસશાસ્ત્રીય રીતે અહીં પણ રહે તો જે તમોમય બળો ત્યાં કાર્ય કરી રહ્યાં છે તેમાંથી રક્ષણ માટેની ચોક્કસ દીવાલ અહીં રહી શકશે નહિ અને વેદના તથા વિનાશની પ્રવેશની કસોટીમાંથી પસાર થવું પડશે.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૧૩ : પૃ. ૯૨)

દુર્ગુણોના ચેપથી રક્ષણ

ચેપી રોગવાળા માણસની સોબત આપણે કરતા નથી, કાળજીપૂર્વક તેનાથી દૂર રહીએ

છીએ. સામાન્ય રીતે તેને એક ખાસ અલગ જગ્યાએ રાખવામાં આવે છે, જેથી તે ચેપી રોગ ફેલાય નહિ. પણ દુર્ગુણનો, દુરાચારનો, દુષ્ટતાનો, અસત્યનો, અધમનો ચેપ કોઈ પણ રોગના ચેપ કરતાં વધારે જોખમકારક હોય છે. તેનાથી કાળજીપૂર્વક દૂર રહેવું જોઈએ. જે તમને કહે કે હું તારા દુષ્ટકૃત્યોમાં ભાગ નહિ લઉં, જે તમને પ્રલોભનોનો સામનો કરવા માટે હિંમત આપે, તેવા માણસને તમારે તમારો શ્રેષ્ઠ મિત્ર માનવો જોઈએ. તમારે તેની સાથે સમાગમ કરવો જોઈએ, અને નહિ કે તેની સાથે જેની સાથે તમે ગમ્મત-મજાક કરો છો અને જે તમારી દુષ્ટ વૃત્તિઓને બળવાન બનાવે છે.

હવે હું આ બાબતમાં ઝાઝું નહિ કહું. હું જેમને ઉદ્દેશીને આ કહી રહી છું તે બાળકો મારા કહેવાનો ભાવાર્થ સમજી જશે એવી હું આશા રાખું છું.

ખરેખર, તમારે તમારા કરતાં વધારે ડાહ્યા માણસોની, જેમની સોબત તમને ઉદાત્ત બનાવે તેવી હોય તેમની, જે તમને સંયમ રાખવામાં અને પ્રગતિ કરવામાં, વધારે સારી રીતે વર્તવામાં અને વધારે સ્પષ્ટ રીતે જોવામાં મદદરૂપ હોય તેવા લોકોને મિત્રો તરીકે પસંદ કરવા જોઈએ. અને છેવટે શું ભગવાન જ આપણા શ્રેષ્ઠ મિત્ર નથી ? ભગવાનને આપણે બધું જ કહી શકીએ છીએ, બધી ગુપ્ત વાતો તેમની આગળ પ્રગટ કરી શકીએ છીએ. ભગવાનમાં સર્વ દયાનું, જો પુનરાવૃત્તિ ન કરાય, ^૧દરેક ભૂલને ભૂંસી નાંખવાની શક્તિનું ઉદ્ગમસ્થાન છે. સાચા સાક્ષાત્કારનો માર્ગ ખોલી નાખવાની ભગવાનમાં શક્તિ છે. ભગવાન બધું જ સમજી શકે છે, બધા રોગોને મટાડી શકે છે, માર્ગમાં તમે ઠોકર ન ખાઓ, ગબડી ન પડો, લક્ષ્ય પ્રત્યે સીધાસટ ચાલ્યા જાઓ તે રીતે મદદ કરી શકે છે. તે સારા-માઠા દિવસોમાં સાચો મિત્ર છે. ભગવાન સમજી શકે છે, રોગ મટાડી શકે છે. જ્યારે તમને તેની જરૂર પડે ત્યારે તે હાજર જ હોય છે. જ્યારે તમે સાચા દિલથી તેમને બોલાવો છો ત્યારે તમને માર્ગદર્શન આપવા માટે, ટકાવી રાખવા માટે, આવી રીતે તમને ચાહવા માટે ભગવાન હંમેશાં હાજર જ હોય છે.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૯ : પૃ. ૫૭-૫૮)

૧. ૧૯૬૧માં જ્યારે આ વાર્તાલાપને પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો, ત્યારે માતાજીએ કહ્યું હતું, “જ્યાં સુધી માણસ પોતાની ભૂલોની પુનરાવૃત્તિ કરે છે, ત્યાં સુધી કોઈ ભૂલને ભૂંસી શકાતી નથી, કારણ કે માણસ હર-ક્ષણે તે ભૂલને પુનર્જીવિત કરતો હોય છે. જ્યારે માણસ કોઈ ગંભીર કે નાની ભૂલ પોતાના જીવનમાં કરે છે ત્યારે તેનાં પરિણામો તેને મળે જ છે. તે ‘કર્મ’ ને ભોગવવું જ પડે છે, ભગવાનની કૃપા પ્રત્યે માણસ વળે, તો તેમાં સર્વ પરિણામોનો નાશ કરવાની તાકાત છે. પણ તે કૃપા મેળવવા માટે દુષ્ટકૃત્યની પુનરાવૃત્તિ ન થવી જોઈએ, માણસે એમ ન માનવું જોઈએ કે હું બધાં દુષ્ટકૃત્યો કર્યાં જ કરીશ અને ભગવાનની કૃપા તે બધાંનાં પરિણામોને ભૂંસી નાંખ્યા જ કરશે. ભૂતકાળને વિશુદ્ધ બનાવી શકાય કે જેથી તે ભાવિ પર કોઈ વિપરીત અસર ના નિપજાવે. પણ તેમાં એ શરત છે કે તેણે તે ભૂતકાળને સતત ચાલુ વર્તમાનકાળ ન બનાવી મૂકવો જોઈએ. તમારામાંના દુષ્ટ આંદોલનને તમારે જ બંધ પાડી દેવું જોઈએ. તમારે તે આંદોલનની વારંવાર પુનરાવૃત્તિ ન કરવી જોઈએ.

યોગ્ય મનોવલણની શક્તિ

જે કોઈ સંજોગો ખડા થવાની તૈયારીમાં હોય એ પરિસ્થિતિની વચ્ચે રહીને તમે જો એક શક્ય સર્વોચ્ચ મનોભાવ ધારણ કરી શકો; અર્થાત્, તમારી મર્યાદામાં જે સર્વોચ્ચ ચેતના હોય તેની સાથેના સંપર્કમાં તમારી ચેતનાને મૂકી શકો, તો તમે નિરપેક્ષ ભાવે ચોક્કસ કહી શકો કે તે સંજોગોમાં જે કાંઈ તમારે માટે બને તે ઉત્તમ હોય. પરંતુ જેવા તમે તે ચેતનામાંથી નિમ્નતર ભૂમિકામાં ઊતરી ગયા, તો પછી દેખીતી રીતે ઉત્તમ થઈ શકે નહીં. અને એનું કારણ સ્પષ્ટ છે કે તમે તમારી સર્વોચ્ચ ચેતનામાં નથી હોતા. હું તો એટલી હદે જઈને ભારપૂર્વક જણાવી શકું કે દરેકની તાત્કાલિક અસરના વર્તુળમાં રહે એક સાચું મનોવલણ પ્રત્યેક સંજોગને પોતાના લાભમાં ફેરવવાને શક્તિશાળી છે, એટલું જ નહીં, પણ સંજોગને પોતાને બદલવાની તાકાત ધરાવે છે. દાખલા તરીકે, ધારો કે એક માણસ તમારી હત્યા કરવા આવે છે, તો તે સમયે જો તમે તમારી સામાન્ય ચેતનામાં રહો, તમારી સાન ગુમાવીને બેબાકળા બની જાઓ, તો જે કામ માટે તે આવ્યો છે તે કામમાં તેને સફળતા મળવાનો સંભવ છે. હવે તમે જો તમારી ચેતનામાં સહેજ ઊંચે જઈ શકો અને ભયભીત સ્થિતિમાં પણ તમે ભગવાનની મદદનો પોકાર કરી શકો, તો તમને તે કંઈ વધુ ન કરી શકે, સહેજસાજ ઘા પહોંચાડી શકે. હવે ધારો કે તમે તમારી સાચી ચેતનામાં—મનોવલણમાં—હો, તમારી આસપાસ ભગવાનની હાજરાહજુરીવાળી ભરી ભરી ચેતનામાં હો, તો તમારી સામે તે એક આંગળી પણ નહિ ઉપાડી શકે.

રૂપાંતરની ક્રિયાના આખાય પ્રશ્નના સત્યની આ એકમાત્ર ચાવી છે. હંમેશાં ભગવાનની હાજરીનો સ્પર્શ અનુભવો, તેને નીચે આણવા ઉદ્યત થાઓ અને પછી જે કાંઈ થશે તે સર્વોત્તમ જ થશે. અલબત્ત, જગત કાંઈ એકદમ બદલાઈ નહિ જાય, પણ શક્ય તેટલી ત્વરિત ગતિએ તે આગળ ધપશે. ભૂલશો નહીં કે તમે જો યોગને સીધે માર્ગે હશો તો જ આમ બનશે; અને જો તમે આમતેમ વિચલિત થશો, માર્ગને ભૂલી જશો અને જાણે કે કોઈ અક્ષુણ્ણ જંગલમાં મન ફાવે તેમ કે લાચારીભરી રીતે ચારે બાજુ અથડાયા કરશો, તો ઉપર કહ્યું તેમ નહિ બને.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૩ : પૃ. ૧૬૮-૧૬૯)

રક્ષણનાં આધ્યાત્મિક અને ગૂઢ કરણો : વિશિષ્ટ રક્ષણ અને રક્ષણની બહાર જવું

‘કોઈના રક્ષણમાં હોવું’ એ શબ્દોનો અર્થ તો તમે સારી પેઠે સમજો છો, ખરું ને ? તમે ‘રક્ષણની બહાર જવું’ એ વસ્તુ પણ સમજો છો ? હવે, તમે એની વિરુદ્ધની કોઈ વસ્તુ કરો; ઉદાહરણ તરીકે, તમે પ્રભુના રક્ષણ હેઠળ હો અને કોઈ એક ક્ષણે તમારામાં શંકા જાગે, દુષ્ટચેષ્ટા કે બંડ કરવાની લાગણી જાગે, તો તમે તરત જ રક્ષણની બહાર જતા રહો છો. એટલે આ રક્ષણ તમારી આસપાસથી તમારામાં વિરોધી શક્તિઓ યડી આવવા સામે અથવા કોઈ અકસ્માત નડવા સામે કવચ તરીકે કામ કરે છે. એટલે કે, તમે તમારી સભાન અવસ્થા ગુમાવી બેસશો તોપણ એ રક્ષણ તમારી અભાન અવસ્થાને પરિણામે આવી શકે તેવા અશુભ પરિણામને તરત જ અટકાવી દેશે; પરંતુ તમે જો રક્ષણની બહાર જશો અને સર્વ સમયે સતર્ક

નહિ રહો, તો પછી કાં તો તમારા ઉપર વિરોધી શક્તિઓ હુમલો કરશે કે પછી તમને કોઈ અકસ્માત નડશે.

બાળક : પણ જે લોકો સભાન નથી હોતા તેમનું શું ?

શ્રી માતાજી : જેઓ સભાન નથી હોતા તેમની વાત ? પરંતુ ત્યાં પણ, મેં કહેલું છે કે હું સામાન્ય લોકોની વાત કરતી ન હતી. હું સામાન્ય લોકોની વાત નથી કરતી. એ લોકોની આસપાસ એક વિશિષ્ટ પ્રકારનું રક્ષણ હોતું નથી. સામાન્ય લોકો સામાન્ય અવસ્થામાં હોય છે. એમની ઉપર તકેદારી રાખનાર કોઈ વિશિષ્ટ રક્ષણ તેમને ઉપલબ્ધ હોતું નથી. આ બધી વાતો પણ હું તેમને માટે કરતી નથી. એ લોકો સામાન્ય જીવનના બધા નિયમોનું અનુસરણ કરતા હોય છે અને એ લોકોને તમે આ જ રીતે આ બધી વસ્તુઓ સમજાવી નહિ શકો.... તમે સૌ કોઈનો વિચાર કરતા હતા, એટલે કે એ વસ્તુ સૌ કોઈને માટે હતી ? એ વસ્તુ કેવળ જે લોકો યોગ કરતા હોય તેમને માટે હતી, એ સૌ કોઈને માટે નથી.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૫ : પૃ. ૨૬૮-૨૬૯)

દૂર અંતરે રહેલ વ્યક્તિને મદદ કરવી

મેં આ વાત તમને અનેક વાર કહી છે. જ્યારે તમે અમુક સંજોગોમાં હો છો અને અમુક ઘટનાઓ બની હોય છે ત્યારે એ ઘટનાઓ ઘણી વાર તમારી કામનાનો અથવા તમને જે શ્રેષ્ઠ લાગતું હોય તેનો વિરોધ કરતી હોય છે. ઘણી વાર તમે તે બાબત પશ્ચાત્તાપ કરતા હો છો અને તમારી જાતને કહેતા હો છો કે આહ, જો આથી ઊલટું જ બન્યું હોત તો કેવું સારું થાત; આમ કે તેમ થયું હોત તો કેવું સારું થાત ! આમ તમે નાની તેમ જ મોટી વસ્તુઓ વિશે પણ કહેતા હો છો. પછી વર્ષો વીતી જાય છે, ઘટનાઓ બનતી ચાલે છે, તમે પ્રગતિ કરો છો, વધારે સચેતન બનો છો, વધારે સારી રીતે સમજવા શક્તિમાન બનો છો. પછી જ્યારે તમે ભૂતકાળ પર નજર નાખો છો, ત્યારે પ્રથમ તમને આશ્ચર્ય થતું હોય છે અને પછી તમે સ્મિત કરતા હો છો, અને તમને લાગે છે કે જે સંયોગો મને તે વખતે સંકટમય અને પ્રતિકૂળ જણાતા હતા, તે જ મારી જરૂરી પ્રગતિ માટે સારામાં સારા હતા. જો તમે જરા પણ ડાહ્યા હો, તો તમે તમારી જાતને કહો છો કે સાચે જ, ભગવાનની કૃપા અનંત છે.

જ્યારે આમ અનેક વાર તમારી બાબતમાં બને છે ત્યારે તમને સમજાતું જાય છે કે માણસ અંધ હોવા છતાં, છેતરપિંડી કરે તેવા આભાસો બનવા છતાં, કૃપા સર્વત્ર કાર્ય કરી રહેલી છે, એટલે તે ક્ષણે જગત જે સ્થિતિમાં છે તેમાં જે કાંઈ બન્યું હતું તે સર્વ-શ્રેષ્ઠ હતું. આપણી દૃષ્ટિ સીમિત છે, અથવા આપણી પસંદગીઓથી આપણે અંધ બની ગયા હોઈએ છીએ; તેથી વસ્તુઓ આ પ્રકારની છે એવો વિવેક આપણે કરી શકતા હોતા નથી.

પણ જ્યારે માણસ તે જોઈ શકવાની શક્તિ આત કરે છે ત્યારે તે અવર્ણનીય આશ્ચર્યની સ્થિતિમાં પ્રવેશે છે. કારણ કે દેખાવોની પીઠમાં માણસ આ અનંત, અદ્ભુત, સર્વ-શક્તિમાન

કૃપાને જુએ છે, કે જે કૃપા સઘળું જાણે છે, સર્વને સંગઠિત કરે છે, સર્વને વ્યવસ્થિત કરે છે, અને — આપણે જાણતા હોઈએ કે ન જાણતા હોઈએ, આપણને ગમતું હોય કે ન ગમતું હોય પણ — જે આપણને પરમ લક્ષ્ય પ્રત્યે — ભગવાન સાથેના મિલન પ્રત્યે, ભગવાનની સભાનતા પ્રત્યે, તેમની સાથે એકતા પ્રત્યે દોરી જાય છે.

ત્યારે માણસ કૃપાનાં કાર્યમાં અને હાજરીમાં, આનંદપૂર્ણ, આશ્ચર્યપૂર્ણ — સંપૂર્ણ જીવન જીવે છે, તેને પોતામાં અદ્ભુત બળની પ્રતીતિ થાય છે અને સાથે-સાથે એવો શાન્ત, પરિપૂર્ણ વિશ્વાસ તેમનામાં પ્રગટે છે કે જેને કોઈ પણ વસ્તુ ડગાવી શકતી નથી.

જ્યારે માણસ આ પરિપૂર્ણ સ્વીકારની અને ચીટકી રહેવાની સ્થિતિમાં હોય છે ત્યારે તેટલા પ્રમાણમાં, તે ભગવાનના કાર્ય પ્રત્યે જગત જે પ્રતિરોધ કરતું હોય છે તેમાં ઘટાડો કરે છે. પરિણામે, ભગવાનના કાર્યમાં તેનાથી બની શકે તેટલી શ્રેષ્ઠ ભાગીદારી તે પ્રાપ્ત કરતો હોય છે. તે સમજતો હોય છે કે ભગવાન શું માગે છે. અને પોતાની સર્વ ચેતનાથી તે ભગવાનના સંકલ્પને ચીટકી રહે છે.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૮ : પૃ. ૨૪૦-૪૧)

અજેય અવસ્થા પ્રાપ્ત કરી લો

વિપયગામી અને વિકૃત એવી એક ગુપ્ત વિદ્યા છે, જેને મેલી વિદ્યા કહેવામાં આવે છે. એ એક એવી વસ્તુ છે જેને તમારે સ્પર્શ સરખો પણ ન કરવો જોઈએ. દુર્ભાગ્યે કેટલાક માણસો એ વિદ્યા સાધતા હોય છે અને તે પણ કેવળ બરાબ ભાવનાથી પ્રેરાઈને. એમ ન માનશો કે આ વસ્તુ વહેમ છે યા ભ્રમ છે. એ એક ખરી હકીકત છે. અમુક લોકો આવો જાદુ જાણતા હોય છે અને તેનો ઉપયોગ પણ કરતા હોય છે. એ ખરું કે તમારામાં જ્યારે ભય નથી હોતો તેમ જ તમારા ઉપર કોઈ રક્ષણ હોય છે, તો તમે આવી વિદ્યા સામે સુરક્ષિત રહી શકો છો. પરંતુ આમાં એક “જ્યારે” (ભય ન હોય) તેનો પ્રશ્ન હોય છે અને આ રક્ષણ પણ એક શરતી વસ્તુ છે. એ રક્ષણ મેળવવા માટે તમારે હંમેશાં અમુક શરત પૂરી પાડવાની રહે છે. જો એ શરત તમે પૂરી ન પાડો તો અનિષ્ટ બનાવો બનવાની શક્યતા રહે છે. જ્યાં લગી તમે એક પૂર્ણ બળવાળી, પવિત્રતાપૂર્ણ અવસ્થામાં હો છો — એટલે કે તમે એવી અજેય અવસ્થામાં હશો. અને કોઈ માણસ તમારા ઉપર કોઈ પ્રયોગ કરવા જશે તો તે આપોઆપ તેના ઉપર પાછો ફેંકાઈ જશે. જેમ તમે ટેનિસનો દડો ભીંત ઉપર ફેંકો છો ત્યારે તે તમારા તરફ પાછો આવે છે. બરાબર તે જ રીતે પેલી મેલી વિદ્યા મોકલનાર તરફ પાછી જાય છે. કેટલીક વાર વધુ બળ સાથે અને જે લોકોએ જે વસ્તુ વડે પાપકર્મ કર્યું હોય છે તે જ વસ્તુ દ્વારા તેમને સજા થાય છે. પરંતુ કુદરતી રીતે એ સર્વનો આધાર એ વસ્તુ કઈ વ્યક્તિ પ્રત્યે કરવામાં આવી છે, એની આંતરિક શક્તિ અને પવિત્રતા કેવી છે, તેના ઉપર આધાર રાખે છે.... આવી વસ્તુઓ સાથે મારે પ્રસંગ પડેલા છે અને એવા ઘણા દાખલા હોય છે. અને આવા પ્રસંગે, હુમલાનો સામનો કરવા માટે, મેં જેમ કહેલું છે તેમ તમારે પ્રાણમય જગતમાં યોદ્ધા બનવું જોઈએ. એટલે

કે પ્રાણમય જગતમાં આધ્યાત્મિક શક્તિ વડે લડનાર યોદ્ધાઓ બનવું જોઈએ. જે કોઈ લોકો સાચા દિલથી યોગ કરતા હોય તેમણે એવા બનવું જોઈએ અને તેઓ જ્યારે એવા બને છે ત્યારે તેમને પૂરેપૂરા સુરક્ષિત બનાવવામાં આવે છે. પરંતુ એવા બનવા માટેની શરતો પૈકી એક શરત એ છે કે તમારામાં કોઈના પ્રત્યે દુષ્ટ લાગણી યા દુષ્ટ સંકલ્પ કે દુષ્ટ વિચાર ન હોવો જોઈએ. કારણ કે જો તમારામાં દુષ્ટ લાગણી યા દુષ્ટ સંકલ્પ કે દુષ્ટ વિચાર હશે તો તમે એમની (મેલી વિદ્યાઓના પ્રયોગ કરનારાઓની) નીચેની ભૂમિકા ઉપર ઊતરી પડશો અને જ્યારે તમે એમની જ ભૂમિકા ઉપર હશો ત્યારે એમના તરફથી તમારે પ્રહારો ઝીલવાનો પ્રસંગ આવે પણ બરો.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૫ : પૃ. ૨૮૪-૮૫)

પથરો શક્તિની બેટરી

જરૂર ! એ પથર પોતાની અંદર એકત્રિત કરવામાં આવેલી શક્તિ લગભગ અનંતકાળ લગી સાચવી રાખી શકે છે.... એવા પણ પથરો હોય છે જે અમુક પ્રકારની કડી તરીકે કામ કરી શકે છે. કેટલાક પથરો શક્તિની એક જાતની બેટરી હોય તેવું કાર્ય કરે છે. કેટલાક પથરોમાં રક્ષણ આપવાની શક્તિ હોય છે. આ એક ખૂબ નોંધપાત્ર વસ્તુ છે. તમે એક જાતના પથરમાં (ખાસ કરીને નીલમણિમાં) રક્ષણની શક્તિનો સંચય કરી શકો છો અને જે વ્યક્તિ એ પથરને ધારણ કરે છે તેનું એ પથર સાચેસાચ રક્ષણ કરે છે. એ હકીકત ઘણી રસપ્રદ છે. મને એનો અનુભવ છે. મારા જાણીતા એક માણસ પાસે એવી જાતનો એક પથર હતો અને એમાં રક્ષણ આપવાની શક્તિનો સંચય કરવામાં આવેલો હતો. એટલે એ વ્યક્તિ જ્યારે એ પથરને ધારણ કરીને બહાર નીકળતી ત્યારે અદ્ભુત રીતે કામ બની શકતાં.... કેટલાક પથરો વડે ભવિષ્યની ઘટનાઓનું દર્શન થઈ શકે છે. કેટલાક લોકો જે ઘટનાઓ બનવાની હોય છે તે બધી એ પથરોમાંથી વાંચી શકે છે. પથરોમાં સંદેશો લઈ જવાની પણ શક્તિ હોય છે. જો કે એમ થઈ શકે તે માટે બંને પક્ષે જરૂરી આવડત હોવી જોઈએ : એક તરફ પૂરતા પ્રમાણમાં એકાગ્રતા કરવાની શક્તિ હોવી જોઈએ; બીજી તરફ ચોક્કસ નિશ્ચિત શબ્દોનો ઉપયોગ કર્યા સિવાય જોવાની અને વાંચવાની શક્તિ હોવી જોઈએ. એટલે પથરોનો ઉપયોગ શક્તિના સંચય માટે થઈ શકે છે એ વસ્તુ જ બતાવી આપે છે કે તેઓ પોતાની અંદર શક્તિનું અસલ મૂળ જ ધરાવે છે. એવું ન હોય તો એમનામાં આવી ગ્રહણશક્તિ ન હોય. પથરો પાસાદાર બને છે તેના મૂળમાં પણ આ શક્તિ જ કારણભૂત હોય છે. ઉદાહરણ તરીકે, સ્ફટિકના પથરોનાં પાસાંઓની રચના ખૂબ અદ્ભુત રીતની, અત્યંત સંવાદપૂર્ણ હોય છે અને એના કારણમાં એની અંદર એના કેન્દ્રસ્થાને રહેલી આ પાયાની હાજરી જ હોય છે. તમે એ હાજરીને જોઈ શકતા નથી, કારણ કે તમારામાં એ જાતનાં આંતરિક સંવેદનો ગ્રહણ કરવાની શક્તિ હોતી નથી. પરંતુ એક વાર પણ તમે જો વસ્તુઓની પાછળ રહેલા આ પ્રેમની શક્તિઓને પૂર્ણપણે અનુભવશો તો તમને ખ્યાલ આવી જશે કે એ શક્તિ સર્વ સ્થળે એક

જ પ્રકારની છે. એમાં જે વસ્તુઓ (મનુષ્યે કૃત્રિમ રીતે ગોઠવીને) રચેલી હોય તે પણ આવી જાય છે : પછી તમે એ વસ્તુઓ શું કહેવા માગે છે તે સમજી શકો છો.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૫ : પૃ. ૩૪૩-૪૪)

મૃત્યુ પછીની યાત્રા દરમિયાન રક્ષણ

ઘણુંખરું “મૃત્યુનું સામ્રાજ્ય” નામ એક એવા પ્રદેશને આપવામાં આવે છે જેમાં ખૂબ ભૌતિક-પ્રાણિક હોય છે અને જ્યારે કોઈ પોતાના શરીરને છોડી દે છે ત્યારે વ્યક્તિને તેમાં ધકેલવામાં આવે છે. વારુ, તે સ્થૂલ પ્રાણનો પ્રદેશ ઘણો અંધકારમય હોય છે અને તે પ્રદેશમાં એવાં વિરોધી તત્ત્વો હોય છે, જેમના કેન્દ્રમાં કામનાઓ અને વિરોધી સંકલ્પ-શક્તિઓ હોય છે. અને આ બધાં સત્ત્વો બહુ પ્રાથમિક પ્રકારનાં હોય છે અને તે બધા ખંડિત જીવનવાળા હોય છે — તેઓ લોહી ચૂસનાર પ્રેતો હોય છે અને માનવીમાંથી જે વસ્તુઓ બહાર નીકળે છે તેમના ઉપર તેઓ ખોરાકની માફક પોષણ મેળવે છે. અને એટલે, તે ક્ષણે, મૃત્યુના આઘાતમાંથી કારણ કે ઘણા ઓછા આઘાત વગર મૃત્યુ પામે છે, સચેતન રીતે અને સજ્ઞાન રીતે પોતાના શરીરમાંથી બહાર નીકળી શકે છે. આવા માણસો કાંઈ બહુ હોતા નથી — આ એક અકસ્માત હોય છે; છેલ્લો અકસ્માત. વારુ, આ મૃત્યુના આઘાત સમયે તે બધાં સત્ત્વો આ વસ્તુ ઉપર ધસી આવે છે અને જે જીવન-સત્ત્વો બહાર આવે છે તેના ઉપર ભોજન ઉડાવે છે. જ્યાં સુધી માણસ જીવંત હોય છે ત્યાં સુધી તેનો તેઓ સ્પર્શ કરી શકતા નથી. કારણ કે તમને બધાને રાત્રિના ભીષણ ઓથારનો અનુભવ થયો હશે કે જ્યારે પરિસ્થિતિ બહુ વિકટ બને છે ત્યારે તમે તમારા શરીરમાં પાછા ધસી જાઓ છો, કારણ કે શરીર તમારું રક્ષણ છે. સ્થૂળ શરીરમાં તમને તેઓ કંઈ કરી શકતા નથી અને તમે જ્યારે સ્થૂલ શરીરમાંથી બહાર નીકળો (અને મેં તમને કહ્યું તે પ્રમાણે આ જોડાણ પણ ઠીક ઠીક સમય સુધી, તમે બહાર નીકળો પછી પણ રક્ષણ કરે છે) પરંતુ જો જોડાણો તૂટી જાય અને તમે શરીરના બિલકુલ રક્ષણ વગરના હો અને જો કેટલાક વિશિષ્ટ સંજોગોનો લાભ ન મેળવી શકો, દા.ત. જ્યારે કોઈ માણસ ઉપર બીજા જીવંત માનવીનો અતિશય પ્રેમ હોય; અથવા તે ક્ષણે જે માણસો તેને ચાહતા હોય તેઓ મૃત્યુ પામતા માણસ ઉપર તેમના વિચારો અને પ્રેમ કેન્દ્રિત કરે ત્યારે તે મૃતકને તેનાથી રક્ષણ મળે છે. અને આ વસ્તુ તે વ્યક્તિને તે સત્ત્વોમાંથી પૂરેપૂરું રક્ષણ આપે છે; પરંતુ જે વ્યક્તિ પર બીજા કોઈની વિશિષ્ટ આસક્તિ ન હોય તેવી વ્યક્તિ મૃત્યુ પામે, એટલે કે તે એવા માણસોથી વીંટાયેલો હોય જેમનું તેણે નુકસાન કર્યું હોય અને તેઓ તેને ચાહતા ન હોય, અથવા એવા લોકો જેઓ ભયંકર રીતની અચેતન અવસ્થામાં હોય તો આવી મૃત્યુ પામતી વ્યક્તિ આ પ્રકારનાં સત્ત્વોને સોંપાયેલો શિકાર જેવી હોય છે.

ચોક્કસ, આ સામાન્ય નિયમ છે. હવે કેટલાક પુલો હોય છે જાણે કે “રક્ષિત માર્ગો”, પ્રાણ જગતમાં બધાં જોખમોને પાર કરવા માટે બંધાયેલા હોય છે. કેટલાંક એવાં વાતાવરણો હોય છે જે શરીર છોડનારા માણસોનો સ્વીકાર કરે છે, તેમને રક્ષણ આપે છે, આશ્રય આપે

છે. બીજી પણ જુદી જુદી જાતની પરિસ્થિતિઓ હોય છે; મેં તમને જે હાલ કહ્યું તે મૃત્યુ પામનારા માણસો માટેની સામાન્ય અવસ્થા હોય છે, પણ જ્યારે આપણે ઉચ્ચતર પ્રકારના માનવો વિશે વાત કરીએ ત્યારે તેઓની પરિસ્થિતિઓ બદલાઈ જાય છે. આપણા સ્વરૂપમાં કોઈ વિશિષ્ટ ઉચ્ચતર વિકાસ થયેલો ન હોય તો પહેલાં કહ્યો તે સામાન્ય નિયમ પ્રવર્તે છે. કેટલાક લોકોમાં તેમના સમગ્ર સ્વરૂપમાં એક એવા પ્રકારનું સમગ્ર સંગઠન હોય છે કે તેઓ શરીર ઉપર આધાર રાખતા જ નથી — બિલકુલ નહિ — પછી તે શરીર ત્યાં તેના પ્રદેશમાં હોય કે ન હોય.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૬ : પૃ. ૫૫-૫૬ ને ૫૭)

સદ્ગતનું રક્ષણ કરવું

આ દૃષ્ટિબિંદુથી, આપણે એમ કહી શકીએ કે જો મરી ગયેલી વ્યક્તિ સાથે તમારે ગાઢ અને સાચા દિલનો પ્રેમ હોય, અને જો તમે પૂરતા પ્રમાણમાં શાન્ત અને બળવાન હો, તો થોડા અથવા લાંબા સમય માટે તે પ્રેત તમારા વાયુમંડળમાં પ્રાણિક રીતે આશ્રય લેવાનું પસંદ કરે. એનો અર્થ એ થાય કે તમારી અને તેની વચ્ચે બહુ નિકટનો, સઘન સંબંધ હતો. અને જો તમે એટલા બધા ભૌતિકવાદી ન હો કે સીધી માનસિક દર્શના પ્રાપ્ત ન કરી શકો, તો તમે તે વ્યક્તિ સાથે માનસિક સંપર્કમાં રહી શકો. પણ તે અપવાદ-રૂપ ગણાય, કારણ કે જો તમારું વાયુ મંડળ એટલું બધું શાન્ત અને બળવાન હોય કે જે સારી રીતે તમને રક્ષણ આપી શકે, તો મરી ગયેલા માણસનું પ્રેત તેમાં ગાઢ આરામ લેતું હોય છે અને તેને વિક્ષેપ પમાડવો એ સારું નથી. તમારે માટે સારામાં સારી વાત વાત તો એ છે કે તમારે તેને પ્રેમ વડે આવરી લેવું જોઈએ અને તેને શાન્તિમાં રહેવા દેવું જોઈએ.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૯ : પૃ. ૩૩૧)

રક્ષણકર્તા વાતાવરણ

આનો અર્થ એ થયો કે જ્યારે માણસ સત્યની નજીક જાય છે ત્યારે તે સર્વ પ્રકારની ઉપરછલ્લી જાદુ વિદ્યાથી, દંભથી, અને અસત્યથી મુક્ત બની જાય છે. આની મારી પાસે અનેક નિશ્ચિત સાબિતીઓ છે. એટલે, જેનામાં સાચી ગૂઢવાદી શક્તિ છે તેવા માણસમાં, આ આંતર સત્યના બળ વડે, ધોળા, કાળા, કે ગમે તે રંગના જાદુને નાકામિયાબ બનાવી દેવાની શક્તિ હોય છે અને તે પણ તે સત્યના એક કિરણ માત્રને ત્યાં લાગુ કરવા વડે તે શક્તિનો પ્રતીકાર કોઈ વસ્તુ કરી શકતી નથી. જાદુ કરનારા લોકો આ વાત બરાબર જાણતા હોય છે. બધા દેશોમાં, ખાસ કરીને ભારતમાં તે લોકો યોગીઓ અને સંતો સામે પોતાની ફોર્મ્યુલાઓનો પ્રયોગ કદી પણ કરતા હોતા નથી, કારણકે તેઓ સારી રીતે જાણતા હોય છે કે યાંત્રિક, ઉપરછલ્લી શક્તિ વડે મોકલાયેલી આ ફોર્મ્યુલાઓ, ભીંત સાથે અફળાઈને જેમ દડો પાછો ફરે છે તેમ, આધ્યાત્મિક જીવન જીવનાર માણસનું રક્ષણ કરતી શક્તિ સાથે અફળાઈને પાછી અમારા ઉપર જ આવશે અને અમને હેરાન પરેશાન કરી મૂકશે.

યોગીને અથવા સંતને કાંઈ જ કરવાનું હોતું નથી; તેને પોતાની જાતનું રક્ષણ પણ કરવાનું

હોતું નથી. તે આપોઆપ બનતું હોય છે. તે એવી એક ચેતનાની અને આંતર શક્તિની સ્થિતિમાં હોય છે, જે દરેક નિમ્ન કોટિની વસ્તુથી તેનું રક્ષણ કરતી હોય છે. સ્વાભાવિક રીતે જ, બીજાઓનું રક્ષણ કરવા માટે તે વિચારપૂર્વક પોતાની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકે છે. તેના વાતાવરણમાંથી એ દુષ્ટ રચના આપોઆપ પાછી ફરી જાય છે અને તેનું રક્ષણ કરે છે. પણ જો આ દુષ્ટ રચના તેવા માણસ પ્રત્યે ફેંકવામાં આવી હોય કે જેનું તે રક્ષણ કરતો હોય અથવા જે તેની મદદ માગતો હોય, તો તે, પોતાના વાતાવરણની ગતિ વડે, પોતાના તેજોમંડળ વડે, તે માણસને આવરી લે છે, જેની સામે દુષ્ટ જાદુનો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો હોય. તે પાછી ફરતી પ્રક્રિયા, તે જાદુનો પ્રયોગ કરનાર માણસ પ્રત્યે જઈને તેને જ ઈજા પહોંચાડતી હોય છે. પણ આમાં તે યોગીના, સંતના, અથવા સાધુના સચેતન સંકલ્પની જરૂર હોય છે. તેને જે વાત બની હોય તેની ખબર આપવી પડતી હોય છે અને તેણે તેમાં દરમિયાનગીરી કરવાનો નિર્ણય લેવો પડતો હોય છે.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૯ : પૃ. ૩૬૦-૩૬૧)

આંતર ઇન્દ્રિયો

પણ મને આ રીતના અનુભવો ઘણી વાર થયેલા છે. દાખલા તરીકે, એક વખતે હું પર્વતોમાં ફરતી હતી, એક સાંકડા રસ્તા પર, એક જ માણસ ચાલી શકે એવા રસ્તા ઉપર હું જઈ રહી હતી — એની એક બાજુએ ઊંચે ટેકરી હતી, અને બીજી બાજુએ સીધો ખડક હતો. મારી પાછળ ત્રણ બાળક આવતાં હતાં અને છેલ્લે એક ચોથો માણસ હતો. હું સૌથી આગળ હતી. રસ્તો ખડકની સાથે સાથે ચાલતો હતો. એ ક્યાં જઈ રહ્યો છે તે દેખાતું ન હતું (વળી એ બધું ઘણું જોખમકારક પણ હતું, તમે જો લપસ્યાં તો સીધાં નીચે જ જઈ પહોંચવાનાં). હું સૌથી આગળ ચાલતી હતી, ત્યાં એકાએક મેં જોયું, મારી આ આંખો કરતાં બીજી આંખોએ (અને છતાં હું બહુ જ ધ્યાન રાખીને પગલાં ભરતી હતી), મેં જોયું કે ત્યાં ખડક ઉપર એક સાપ બેઠો છે, સામી બાજુએ રાહ જોઈને. પછી મેં હળવેથી એક પગલું ભર્યું અને ત્યાં ખરેખર સામી બાજુ પર એક સાપ હતો. અને પછી એ જોતાં મને કોઈ આશ્ચર્યનો આઘાત ન લાગ્યો, કેમકે મને એ દેખાયું હતું અને હું સાવચેતીપૂર્વક આગળ વધી હતી. અને એમાં કોઈ એકાએક થતો આઘાત ન હતો એટલે છોકરાંઓને પણ કશો આઘાત ન થાય એવી રીતે હું કહી શકી કે, ‘થોભી જાઓ, ચૂપ રહો, હાલશો કરશો નહિ.’ અમને જો આઘાત લાગ્યો હોત તો કંઈક બની ગયું હોત. સાપે અવાજ સાંભળ્યો હતો, એ એના દરની આગળ ક્યારનોય ગૂંચળું વળીને બેસી ગયો હતો અને બચાવને માટે તૈયાર હતો, અને માથું ડોલાવતો હતો — એ એક ઝેરી સાપ હતો. આ ફાન્સમાં બનેલું. અને એ વખતે કાંઈ જ બનવા પામ્યું નહિ. પણ ત્યાં જો ગભરામણ થઈ ગઈ હોત, શોરબકોર થઈ ગયો હોત, તો શું થયું હોત તે કંઈ કહેવાય નહિ. આવી વસ્તુઓ મેં સો - સો વાર બનતી જોઈ છે. (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૧૦ : પૃ. ૧૪૮-૧૪૯)

રક્ષણના વાતાવરણમાં પોતાની જાતને એકલી મૂકી દેવી

જો માણસને પોતાની આસપાસ એક પ્રકારની દિવાલ બનાવી દે તેવું, ખૂબ શાન્ત આકંપન પેદા કરતાં આવડતું હોય, તો...પણ સર્વ સમયે, બહારથી આવતાં આકંપનોના પ્રત્યુત્તરમાં માણસ આકંપનો પેદા કરતો હોય છે. જો તમે સર્વ સમયે તેનાથી સભાન બનો, તો કોઈક વસ્તુ આમ, આ વસ્તુ કરતી હોય છે. (અભિનય) જે બહારથી આવતાં સર્વ આકંપનોને પ્રત્યુત્તર આપે છે. તમે કદી તમારામાંથી પ્રગટ થતા તદ્દન શાન્ત વાયુમંડલમાં હોતા નથી; તે વાયુમંડલ તમારી અંદરથી બહાર આવતું હોય છે, બહારથી અંદર જતું હોતું નથી. તે તમારી આસપાસ રહેલા એક આવરણ જેવી વસ્તુ છે, તે આમ ખૂબ શાન્ત હોય છે; તેની સાથે તમે ગમે ત્યાં જાઓ, તો પણ બહારથી પ્રગટ થયેલાં આકંપનો તમારા વાયુમંડલમાં કશું જ લાવી શકતાં નથી.

સૂતાં પહેલાં પ્રાર્થના કરો

પણ તે ગમે તેમ હોય છતાં બહુ સલામતીપૂર્વક તમે એક વસ્તુ કરી શકો છો. ઊંઘતા પહેલાં, એકાગ્રતા કરો, શારીરિક અસ્તિત્વમાંના સઘળા તનાવને શિથિલ કરી દો, શરીર પથારીમાં એક મૃદુ ચીંથરા જેવું બનીને પડી રહે તે માટે પ્રયત્ન કરો, જેથી તે થડકાટ અનુભવે નહિ, હલનચલન કરે નહિ. પછી પ્રાણિકને તમારાથી અને તેટલું શાન્ત કરો. પછી મનને પણ શાન્ત અને નિષ્ક્રિય બનાવી દો. તમારે મસ્તિષ્ક ઉપર મહાન શાન્તિનું, મહાન મૌનનું બળ મૂકવું જોઈએ, કોઈ વિચારોને સક્રિય રીતે અનુસરવું ન જોઈએ, કોઈ પણ પ્રકારનો પ્રયત્ન ન કરવો જોઈએ, મનની સર્વ ગતિઓને પણ તમારે શિથિલ બનાવી દેવી જોઈએ, અને તેટલી મહાન શાન્તિમાં અને મૌનમાં મનને મૂકી દેવું જોઈએ.

એક વાર તમે આ બધું કરી લો, પછી તમારે વધારામાં એક પ્રાર્થના અથવા અભીપ્સા, તમારા સ્વભાવ અનુસાર કરવી જોઈએ. તેમાં તમારે ચેતના માટે, શાન્તિ માટે, સર્વ નિદ્રા દરમિયાન સર્વ વિરોધી બળોથી રક્ષા માટે, અભીપ્સામાં અને રક્ષામાં એકાગ્રતા માટે માગણી કરવી જોઈએ. ભગવાનની કૃપાને વિનંતિ કરવી જોઈએ કે મારી નિદ્રા ઉપર તમે ચાંપતી નજર રાખજો અને પછી તમારે ઊંઘી જવું જોઈએ. આ પ્રકારની નિદ્રા એ શ્રેષ્ઠ પરિસ્થિતિઓમાં ઊંઘવાની પ્રક્રિયા છે. પછી જે બને છે તેનો આધાર તમારા આંતર આવેગો ઉપર છે. પણ જો તમે દરેક રાત્રિએ આગ્રહપૂર્વક આ કરશો તો થોડા સમય પછી તમે તેનું પરિણામ જોઈ શકશો.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૭ : પૃ. ૧૫૨ અને ૭૧-૭૨)

સત્યનિષ્ઠા રક્ષક છે

“આધ્યાત્મિક જીવન માટે તૈયારી કરવામાં કયો પાયાનો સદ્ગુણ કેળવવો જોઈએ ?”

આ મેં ઘણી વાર કહ્યું છે, પણ તેની પુનરુક્તિ કરવાની આ તક છે. એ સદ્ગુણ તે દિલની સચ્ચાઈ છે.

દિલની સરચાઈ સમગ્ર અને પરિપૂર્ણ હોવી જોઈએ, કારણ કે આધ્યાત્મિક માર્ગમાં એકલી દિલની સરચાઈ જ તમારું રક્ષણ છે. જો તમે સાચા દિલના નહિ હો, તો બીજી જ ક્ષણે તમે જરૂર પડી જવાના અને તમારું માથું ફોડી નાખવાના. અનેક પ્રકારની શક્તિઓ, સંકલ્પો, અસરો, તત્ત્વો આ દિલની સરચાઈમાં નાનામાં નાની તિરાડને શોધી કાઢવા તૈયાર જ રહેતાં હોય છે. તેઓ તરત જ તે તિરાડ દ્વારા અંદર ઘૂસી જાય છે અને તમને ગૂંચવાડામાં મૂકી દેવાનો પ્રારંભ કરે છે.

એટલે કોઈ પણ કાર્યની શરૂઆત કરતાં પહેલાં, એ વાતની બને તેટલી પાકી ખાતરી કરી લો કે તમે માત્ર સાચા દિલના છો એટલું જ નહિ, પણ હજુ વધારે સાચા દિલના બનવાનો તમારો આશય છે.

કારણ કે તે જ માત્ર એક તમારું રક્ષણ છે.

સત્યનું રક્ષણ

મને એક સંન્યાસીના નોંધપાત્ર દાખલાની ખબર છે. તે પોતાનો શિષ્ય બનવા ન માગનાર, એક માણસ સાથે બહુ ગુસ્સે થઈ ગયો હતો. આ વસ્તુ સ્પષ્ટ રીતે સાબિત કરે છે કે તેણે તે અવસ્થા હજી સિદ્ધ કરી ન હતી. તે સંન્યાસી વેર લેવા માગતો હતો. સાચે જ તેનામાં કેટલીક શક્તિઓ હતી. તેણે તે માણસને મારી નાખવા માટે એક ખૂબ શક્તિશાળી કૃત્યા પેદા કરી. તે માણસ શ્રી અરવિન્દ સાથે સંપર્કમાં હતો. તેણે તે વાત શ્રી અરવિન્દને કરી અને શ્રી અરવિન્દે મને કરી. પછી એવું બન્યું કે કહેવાતા ભગવાનના સંકલ્પ વડે કાર્ય કરનાર તે સંન્યાસીની કૃત્યા તેના પર એવી રીતે પાછી પડી કે તે જ પોતે મરી ગયો !

એ માત્ર સત્યને પુનઃસ્થાપિત કરવાની હકીકત હતી. બીજું કંઈ કરવાનું હતું જ નહિ.

એ વાતનો બોધપાઠ એ છે કે માણસે દંભ ન કરવો જોઈએ, માણસે તદ્દન સાચા દિલના બનવું જોઈએ, અને સુંદર સિદ્ધાંતો વડે પોતાની કામના પર ઢાંકપિછોડો ન કરવો જોઈએ.

મધુર માતાજી, આ લોકોમાં શક્તિઓ હોય છે ?

હા ! કેટલાકમાં તો મહાન શક્તિઓ હોય છે. પણ તે શક્તિઓ પ્રાણિકમાંથી, પ્રાણિક તત્ત્વો સાથેના સંપર્કમાંથી આવતી હોય છે.

અનેક પ્રકારની શક્તિઓ છે. પણ તે શક્તિઓ સાચી દિવ્ય શક્તિ આગળ પોતાનું બળ અજમાવી શકતી નથી, તેનો તેઓ પ્રતિકાર કરી શકતી નથી. પણ સામાન્ય માનવો ઉપર તે શક્તિઓનું ખૂબ ચાલતું હોય છે.

તો પછી, શું તેઓ નુકસાન કરી શકે છે ?

ખૂબ. માત્ર કરી શકે છે — એટલું જ નહિ, પણ તેવી શક્તિઓ ખૂબ નુકસાન કરે છે. કહેવાતા એવા સંન્યાસીને^૧ મળવાનું દુર્ભાગ્ય હોવાને કારણે ઘણા લોકો તે રીતે ખૂબ દુઃખ

૧. અલબત્ત, આ વાત તે લોકોને જ લાગુ પડે છે, જેઓ સામાન્ય રીતે પૂજાતા, ભગવા કપડાના ઓકા હેઠળ પોતાના અહંતા-પૂર્ણ આવેગોને સંતાડવા માગતા હોય છે. જે લોકોનું હૃદય શુદ્ધ છે, જેમનો ભગવો વેષ આધ્યાત્મિક જીવનને કરાયેલા સમર્પણનું બાહ્ય ચિહ્ન માત્ર છે, તેમને માટે તો સવાલ જ નથી. (માતાજી)

પામ્યા છે, વ્યથા અનુભવી છે. હું તમને આ વાત બીવડાવવા માટે નથી કહેતી, કારણ કે અહીં તો તમે સુરક્ષિત છો, પણ તે એક હકીકત છે. દીક્ષા લેતી વખતે, આ લોકોને પ્રાણિક-જગતમાંથી એક એવી શક્તિ પ્રાપ્ત થઈ હોય છે, કે જે ખૂબ જ જોખમ-પૂર્ણ હોય છે. આમ હમેશાં નથી બનતું હોતું, પણ ઘણી વાર આમ બનતું હોય છે.

જગતમાં દિલની સરચાઈ એક વિરલ સદ્ગુણ છે. જ્યાં જ્યાં તે માલમ પડે ત્યાં ત્યાં માણસે માન-પૂર્વક નમસ્કાર કરવા જોઈએ. દિલની સરચાઈવાળા, પરિપૂર્ણ પ્રામાણિકતાવાળા, પાર-દર્શકતાવાળા માણસમાં, પોતાના અસ્તિત્વના કોઈ પણ ભાગમાં દાંભિકતા ન હોવી જોઈએ, કે જે દાંભિકતા તે માણસ પોતે જેવો નથી તેવો દેખાડવા માગતી હોય છે.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ ૮ : પૃ. ૨૩૩ અને ૬૭-૬૮)

*

તમારી શ્રદ્ધા, દિલની સરચાઈ, અને સમર્પણ એ ત્રણે વસ્તુઓ જેમ જેમ વધારે સંપૂર્ણ થતાં જશે તેમ તેમ માની કરુણા અને સંરક્ષણ તમારી સાથે વધારે ને વધારે રહેશે તથા તમને વધારે ને વધારે મળી શકશે. અને દિવ્ય મહાશક્તિ માની કરુણા અને રક્ષણ તમારી આજુબાજુ હોય, તો પછી તમને કોણ આંગળી પણ અડકાડી શકે તેમ છે ? અથવા તો, તમને કોનો ભય હોઈ શકે ? એની કરુણા અને રક્ષણનો સ્વલ્પ અંશ પણ તમને સઘળી મુશ્કેલીઓ, બાધાઓ અને જોખમોમાંથી સહીસલામત પાર કરશે. એ વસ્તુઓની પૂરેપૂરી સન્નિધિ તમારી આજુબાજુ હોય તો તમે કોઈ પણ જોખમ પ્રત્યે ઉદાસીન રહીને, આ જગતની કે અન્ય જગતોમાંથી આવતી ગમે તેવી સમર્થ શત્રુતાથી, વિરોધિતાથી તદ્દન અસ્પર્શ્ય રહીને તમારે માર્ગે સલામત જઈ શકો છો કારણ કે તે માર્ગ મા ભગવતીનો પોતાનો જ હશે. એનો સ્પર્શ મુશ્કેલીઓને સુયોગમાં ફેરવી નાંખી શકે છે, નિષ્ફળતાને સફળતામાં અને નિર્બળતાને અમોઘ સામર્થ્યમાં પલટાવી નાંખે છે. કારણ કે મા ભગવતીની કરુણા એટલે પરમ ઈશના અનુમોદનની મુદ્રા સમજવી અને આજે કે કાલે, વર્તમાનમાં કે ભાવિમાં એની અસર ખાતરીબંધ થનારી છે, એક નિર્માણ થઈ ચૂકેલી વસ્તુ છે, અનિવાર્ય છે, અને અવિરોધ્ય છે.

(‘મા’ પુસ્તક : ૧૭-૧૮)

ઈશ્વરીય રક્ષણ

અતિમાનસ રક્ષણ

પૃથ્વી પર નવીન જાતિ સ્થાપિત બને તે માટે તેનું બીજાં પાર્થિવ તત્ત્વોથી રક્ષણ કરવાની જરૂર રહેશે, જેથી તે જીવી શકે. શક્તિ એ રક્ષણ છે : કૃત્રિમ, બાહ્ય, અને જૂઠી શક્તિ નહિ પણ સાચું બળ, વિજયી સંકલ્પ એટલે એમ વિચારવું અશક્ય નથી કે અતિમાનસ કાર્ય સંવાદિતાનું, પ્રકાશમયતાનું, આનંદનું અને સૌન્દર્યનું બને તે પહેલાં તેણે શક્તિનું કાર્ય બનવું પડશે. જેથી તે રક્ષણ કરી શકે. સ્વાભાવિક રીતે જ, આ શક્તિનું કાર્ય સાચી રીતે અસરકારક બને તે માટે તેને જ્ઞાનના, સત્યના, પ્રેમના, અને સંવાદિતાના પાયા પર સ્થાપિત કરવું પડશે. આ બધી વસ્તુઓ ધીમે ધીમે, જ્યારે સમગ્ર સંકલ્પનું અને શક્તિનું કાર્ય ભૂમિકા તૈયાર કરશે ત્યારે જ પ્રગટ થઈ શકશે. આમાંની શ્રેષ્ઠ વસ્તુ શક્ય બને તે માટે પ્રથમ તો પરિપૂર્ણ સમતુલાનો પાયો હોવો જોઈએ, જે સમતુલાને માત્ર અહંતાનો અભાવ, પરમાત્માને પરિપૂર્ણ સમર્પણ, સાચી વિશુદ્ધિ, અને પરમાત્મા સાથે તાદાત્મ્ય જ આપી શકે છે. આ પરિપૂર્ણ સમતાના પાયા સિવાય, અતિમાનસ શક્તિ જોમમરૂપ છે. સાધકે કોઈ પણ કારણસર તે શક્તિના નાનામાં નાના અણુને પણ નીચે ખેંચી લાવવાની ઇચ્છા ન કરવી જોઈએ. તેના નાનામાં નાના અણુમાં પણ એવું બળ અને ભયંકરતા હોય છે કે સમગ્ર પદ્ધતિની (શરીર, પ્રાણ, મન, બુદ્ધિની) સમતુલામાં ભંગ પાડી દે. (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ-૯ પૃ. ૨૨૬-૨૭)

જડદ્રવ્યને ઊર્ધ્વ શક્તિ પ્રત્યે વધુ ગ્રહણશીલ કરવું

હું આ નિર્ણય ઉપર આવી છું. મેં નિરીક્ષણ કર્યું છે, મેં અવલોકન કર્યું છે અને મેં જોયું છે કે જેને આપણે 'અતિમાનસ' કહીએ છીએ, વધારે સારા શબ્દના અભાવે, તે અતિમાનસ સૃષ્ટિને પેલી ઊર્ધ્વ શક્તિ પ્રત્યે વધારે સંવેદનશીલ બનાવે છે. આપણે એને 'ભગવાન' કહીએ છીએ કારણ કે... (આપણે જે છીએ તેના સંબંધમાં તે ભગવાન છે, પણ...) એ કંઈક એવી વસ્તુ છે (અવતરણ અને દેહાણની ક્રિયા) કે જે જડતત્ત્વને પેલી શક્તિના પ્રત્યે વધારે સંવેદનશીલ અને વધારે પ્રત્યુત્તરદાયક બનાવશે જ. કેવી રીતે કહેવું?... અત્યારે તો જે કંઈ અદૃશ્ય છે અથવા તો ઈન્દ્રિયોને અગ્રાહ્ય છે તે આપણે માટે અવાસ્તવિક હોય છે (એટલે કે સામાન્ય રીતના માણસને માટે). આપણે કહીએ કે અમુક વસ્તુઓ 'સઘન' છે અને અમુક વસ્તુઓ નથી. પણ આ શક્તિ, આ બળ, કે જે ભૌતિક નથી તે પૃથ્વી ઉપર પૃથ્વીની ભૌતિક વસ્તુઓ કરતાં વધારે સઘન રીતે સમર્થ થઈને કામ કરી રહેલું છે. હા, વાત એમ છે.

અતિમાનસ વ્યક્તિઓ માટે આ વસ્તુ રક્ષણ રૂપે છે અને બચાવનું સાધન છે. એ એક એવી વસ્તુ બનશે કે જે દેખાવમાં ભૌતિક નથી, અને બચાવનું સાધન છે. એ એક એવી વસ્તુ બનશે કે જે દેખાવમાં ભૌતિક નથી, પણ જેનામાં જડતત્ત્વ ઉપર ભૌતિક વસ્તુઓનું હોય છે

તેના કરતાં વધારે સામર્થ્ય હશે. આ વસ્તુ રોજે રોજ, કલાકે કલાકે વધારેને વધારે સાચી બની રહી છે. એવી લાગણી થઈ રહી છે કે આ શક્તિ, એ જ્યારે આપણે જેને ‘ભગવાન’ કહીએ છીએ તે દ્વારા સંચાલિત થતી રહે છે ત્યારે એનામાં જડતત્ત્વને હલાવવાની શક્તિ આવે છે અને તે હલાવી શકે છે, સાચેસાચ હલાવી શકે છે — સમજવાને — એ એક નરી ભૌતિક વસ્તુમાં પરિણામોને મટાડી દઈ શકે છે — એ... જડતત્ત્વ કરતાં વધારે શક્તિશાળી છે. આ સાવ નવી વસ્તુ છે અને સમજાય નહિ તેવી છે.

અને તેથી એ લોકોની સામાન્ય ચેતનામાં એક રીતનો પ્રયંત્ન ભય ઉત્પન્ન કરી દે છે. હા, વસ્તુ એમ છે. લાગે છે કે... બધું હવે પહેલાં જેવું હતું તેવું રહ્યું નથી. અને સાચે જ કંઈક નવી વસ્તુ આવી છે — બધું પહેલાં હતું તેવું હવે રહ્યું નથી. (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ-૧૧ પૃ. ૩૨૫-૨૬)

આદર્શ વલાણ

અસ્તિત્વ માટે એક કારણ, લક્ષ્ય હોવું, એક જ હેતુ હોવો, ભગવાનને એટલું પરિપૂર્ણ સમર્પણ કરી દેવું કે તમે તમારી જાતને તેમનાથી ભિન્ન જોઈ શકો જ નહિ, કોઈપણ અંગત પ્રતિકારોને વચ્ચે આવવા દીધા સિવાય તમે સંપૂર્ણપણે ભગવાનરૂપ જ બની જાઓ, આ આદર્શ વલાણ છે. તે વલાણ જ માત્ર તમને જીવનમાં અને કાર્યમાં આગળ લઈ જાય છે, દરેક વસ્તુથી સુરક્ષિત રાખે છે, તમારી જાતથી પણ, કારણકે માણસની જાત પોતે બધાં જોખમોમાં સૌથી વધારે મહાન છે. તેના કરતાં વધારે મોટું કોઈ બીજું જોખમ નથી. (અહીં ‘જાત’ નો અર્થ છે અહંતાયુક્ત જાત.) (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ-૭ પૃ. ૧૯૫-૯૬)

સર્વમાં ઈશ્વરની સંનિધિનું દર્શન કરવું

આ ચેતનામાં સર્વ વસ્તુને સતત આનંદમાં પરિવર્તિત કરવાની શક્તિ છે, કારણ કે વસ્તુઓને તેમના વિસંવાદી આભાસમાં જોવાને બદલે, હવે સાધક માત્ર ભગવાનની જ હાજરી, ભગવાનનો સંકલ્પ, તેમની કૃપા સર્વત્ર જોતો હોય છે. દરેક ઘટના, દરેક તત્ત્વ, દરેક સંયોગ, દરેક રૂપ-વિગતમાં પણ-એવી રીતે પલટાઈ જાય છે કે સાધક ભગવાન પ્રત્યે વધારે સઘનતાપૂર્વક, વધારે ગહનતાપૂર્વક, વધારેને વધારે નિકટ આકર્ષાય. વિસંવાદો અદૃશ્ય થઈ જાય છે, કદરૂપતા અદૃશ્ય થઈ જાય છે. હવે સર્વ વસ્તુઓમાં પ્રકાશના પ્રેમમાં માત્ર ભગવાનની હાજરીનું સૌન્દર્ય — તેજ અનુભવાય છે.

એ સ્પષ્ટ છે કે વ્યવહારુ દૃષ્ટિબિન્દુથી જોતાં, મુશ્કેલીભર્યાં પરિણામો પ્રત્યે ખુલા રહ્યા સિવાય સતત તે જ સ્થિતિમાં રહેવા માટે સાધકે સતત એક અવિકંપ્ય ઊંચાઈ પર રહેવું જોઈએ. તેથી કદાચ આ સ્થિતિમાં જીવવાની ઇચ્છાવાળા લોકો જગતનો ત્યાગ કરતા અને પ્રકૃતિ દ્વારા વૈશ્વિક સંપર્કને પ્રાપ્ત કરતા. માણસોને નાખુશ કર્યા સિવાય મારે કહેવું જોઈએ કે જ્યારે સાધક વૃક્ષોની, પુષ્પોની, છોડોની અને પશુઓની મધ્યમાં રહેતા હોય છે-માનવોની મધ્યમાં નહિ, ત્યારે ચેતનાની આ સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરવી તે અનંતગણું વધારે સહેલું હોય છે. તે વધારે સહેલું છે, પણ અનિવાર્ય નથી. જો સાધક તે સ્થિતિ સાચી રીતે પરિપૂર્ણ-સમગ્ર અને

એમ ઈચ્છતો હોય, તો તેણે તે સ્થિતિ હર-ક્ષણે જાળવી રાખવા સમર્થ બનવું જોઈએ — પછી ગમે તે વ્યક્તિઓ કે વસ્તુઓ હાજર હોય તોપણ.

આ પ્રકારની અનેક કથાઓ છે. દા.ત. પ્રહ્લાદની^૧, જેની કથા આપણે તાજેતરમાં એક ફિલ્મમાં જોઈ હતી, જે તે ચેતનાની સ્થિતિનું દૃષ્ટાંત પૂરું પાડે છે. મને માત્ર ખાતરી છે એટલું જ નહિ, પણ સ્વાનુભૂતિ છે કે જો તમે સંકટ સમયે શત્રુની હાજરીમાં, દુર્ભાવની સમક્ષ આ સ્થિતિમાં રહી શકો અને બધી વસ્તુઓમાં ભગવાનને જોઈ શકો તો સંકટની તમારા પર કશી અસર નહિ થાય, દુર્ભાવ તમને કશી હાનિ નહિ કરી શકે અને શત્રુમાં કાં તો પરિવર્તન થઈ જશે અથવા તો તે ભાગી જશે. આ વાત તદ્દન નિશ્ચિત છે.

પણ મારે એક બહુ મહત્વની વાત ઉમેરવી જોઈએ. તમારે ચેતનાની આ સ્થિતિ કોઈ હેતુથી, રક્ષણ માટે કે મદદરૂપે મેળવવા પ્રયત્ન ન કરવો જોઈએ. તે સ્થિતિ તમારે માટે સાચા દિલની, સ્વયંભૂ, સતત બની જવી જોઈએ. તે સ્વાભાવિક, સામાન્ય બની રહેવી જોઈએ. તે તમારા જીવનમાં પ્રયત્ન વગર સ્થાપિત થયેલી હોવી જોઈએ. તો તે અસરકારક બને છે. પણ જો તમે અમુક પરિણામ મેળવવા માટે તે ગતિની જરા પણ નકલ કરવા પ્રયત્ન કરશો, તો તે સફળ નહિ થાય, કશું જ પરિણામ નહિ આવે. પછી તમારા અજ્ઞાનમાં તમે કદાચ કહેશો કે ઓહ, મને તે લોકોએ આમ કહ્યું હતું, પણ તે સાચું નથી ! તેનું કારણ એ હતું કે તમારામાં ક્યાંક દિલની સચ્ચાઈનો અભાવ હતો.

નહિ તો, જો તમારામાં દિલની સાચી સચ્ચાઈ હોય, અર્થાત્ તે સમગ્ર અને સ્વયંભૂ અનુભૂતિ હોય, તો તે સર્વ-શક્તિશાળી હોય છે. જો કોઈક માણસની આંખોમાં જોતી વખતે તમે સ્વયંભૂ રીતે ભગવાનની હાજરી જોઈ શકો, તો ખરાબમાં ખરાબ ગતિઓ તથા અવરોધો અદૃશ્ય થઈ જાય છે અને અનંત આનંદની જ્યોત પ્રજ્વલિત બને છે — કેટલીક વાર સામી વ્યક્તિમાં તેમ જ તમારા પોતામાં. જો સામી વ્યક્તિમાં — તેની અસદ્-ભાવનામાં જરા પણ નાનકડી ચીરાડની શક્યતા હોય છે તો જ્યોત પ્રજ્વલિત થઈ ઊંકે છે.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ-૮ પૃ. ૨૦૮-૦૯)

૧. ભારતીય પુરાણ-શાસ્ત્રમાં, પ્રહ્લાદ રાજા હિરાણ્યકશિપુનો પુત્ર છે. તે રાજા ભગવાન વિષ્ણુનો કટ્ટર શત્રુ હતો. રાજાએ પોતાના રાજ્યમાં વિષ્ણુની પૂજા પર પ્રતિષેધ મૂક્યો હતો. જ્યારે તેને ખબર પડી કે મારો પુત્ર મારા રાજમહેલમાં તે જ દેવની ભક્તિ કરે છે ત્યારે તેણે પ્રહ્લાદને સર્પોની સમક્ષ મૂક્યો, પણ સર્પોએ તેને દંશ ન દીધો. પછી તેણે પ્રહ્લાદને એક પર્વતના શિખર પરથી નીચે સમુદ્રમાં ફેંકાવી દીધો. પણ આશ્ચર્યકારક રીતે સમુદ્રનાં જલોએ તેને ઊંચકી લીધો. જ્યારે કોયે ભરાયેલા રાજાએ પોતાના પુત્રને પૂછ્યું કે કોણે તારી રક્ષા કરી ? ત્યારે બાળકે જવાબ આપ્યો કે વિષ્ણુ સર્વત્ર છે — સર્પોમાં અને સમુદ્રમાં પણ. એ રસપ્રદ હકીકત છે કે રાજા પોતે કેટલાક ઋષિઓના શાપથી વિષ્ણુના સ્વર્ગમાંથી થોડાક સમય માટે પૃથ્વી પર ફેંકી દેવાયેલો જીવ હતો. ઋષિઓએ તેને પસંદગી કરવા કહ્યું હતું કે વિષ્ણુના શત્રુ તરીકે તારે પૃથ્વી પર ત્રણ જન્મો ગાળવા પડશે. અને વિષ્ણુના ભક્ત તરીકે તારે પૃથ્વી પર દશ જન્મો ગાળવા પડશે, તું કયી વાતને પસંદ કરે છે ? રાજાએ વિષ્ણુલોકમાં પાછા જવાનો વધારે ટૂંકો માર્ગ પસંદ કર્યો.

કૃપા અને કર્મનાં પરિણામો

કોઈ પણ કાર્યનું પરિણામ આવ્યા વિના રહેતું નથી, એ પરિણામ વળી બીજું પરિણામ ઊભું કરે છે અને એમ ને એમ ચાલ્યે જાય છે — અને આમાંથી છટકી શકાય તેમ નથી. આ તો વૈશ્વિક નિયતિ છે. તમને કોઈ વિચાર આવે છે તો એનું પરિણામ ઊભું થાય છે, એ પરિણામનું વળી બીજું પરિણામ આવે છે. અને પ્રભુકૃપા વિના, એમાંથી કોઈ રીતે છટકી શકાતું નથી — એ સર્વને ફેરવવાની શક્તિ કેવળ પ્રભુકૃપામાં જ છે — પરંતુ પ્રભુકૃપા સિવાય બીજી કોઈ વસ્તુ એમાં ફેર કરી શકતી નથી. એ એક એવો કઠોર અને ભયંકર નિયમ છે કે જેમાં તમે એક વાર પેઠા, પછી એમાંથી બહાર નીકળવાનો કોઈ માર્ગ રહેતો નથી. અને આપણે આ પૃથ્વી ઉપર આવીએ કે તરત જ એમાં પ્રવેશ કરીએ છીએ — આખું યે પાર્થિવ અસ્તિત્વ, આ રીતે જ રચાયેલું છે — અને તમે જે કાંઈ કરો છો, બોલો છો, વિચારો છો, લાગણી અનુભવો છો, એ સર્વનું પરિણામ આવે છે જ. અને આ પરિણામ બીજું પરિણામ ઊભું કરે છે અને એમ ને એમ ચાલ્યે જાય છે. હવે, જો તમારે આ વિષયમાં કોઈ વધુ વ્યાવહારિક દૃષ્ટિબિંદુ અપનાવવું હોય તો તમે અમુક દાખલાઓ લઈને એમ કહી શકો છો કે, ‘જો તમે આ વસ્તુ કરશો તો આપોઆપ તેનું આ પરિણામ આવશે.’ ઉદાહરણ તરીકે, માનવસર્જિત સમાજોમાં, જો તમે કોઈ ગુનો કરશો તો તે માટે તમને સજા કરવામાં આવશે. તમારી ચેતનામાં, જો તમે કોઈ ભૂલ કરી હશે તો તમને તે ભૂલ માટે વેદના થશે. અને લોકોએ જે કાયદા બનાવેલા છે તે પ્રમાણે કાયદાનું અજ્ઞાન એ કોઈ ચાલી શકે તેવું બહાનું નથી. તમે કાયદાથી અજ્ઞાન હશો તોપણ તમને સજા થશે. તમે કોઈ ભૂલ, તે ભૂલ છે તેમ જાણ્યા વિના કરશો, તો તેથી તમને રક્ષણ નહિ મળે, તમને શિક્ષા થશે જ. ઠીક, તો પ્રકૃતિમાં પણ એવું જ છે. તમે જાણતા નહિ હો કે આ વસ્તુ ઝેર છે પણ જો તમે એ ખાઈ જશો તો તમને ઝેર ચડ્યા વિના નહિ રહે — સમજાય છે ને ?... સિવાય કે આમાં પ્રભુકૃપા આડે આવે — અને પ્રભુકૃપા તો સર્વ શક્તિમાન છે, એ સર્વ કાંઈ બદલી શકે છે — મેં એ વસ્તુ જ સમજાવી છે — પરંતુ પ્રભુકૃપા ન હોય તો કોઈ આશા નથી રહેતી. કારણ અજ્ઞાન જ મનુષ્યમાંનું સ્થાયી તત્ત્વ છે.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ-૫ પૃ. ૪૯૩-૯૪)

રેતીનો કણ ગ્રહણશીલતાનો અવરોધ

તમને કહેવામાં આવે છે કે, ‘ઋદ્ધા રાખો, શુભ ભાવના રાખો અને તમને રક્ષણ આપવામાં આવશે.’ પણ ખરી વાત તો એ છે કે તમને સતત પેલી ચેતનાની અંદર, પેલી શક્તિ અને રક્ષણની અંદર જ તરબોળ રાખવામાં આવે છે. પણ તમે જેટલા ખુલ્લા હો છો, તેટલા તેટલા પ્રમાણમાં જ આ વસ્તુઓને ઝીલી શકો છો અને એ વસ્તુઓની મદદથી તમે તમારું આરોગ્ય જાળવી શકો છો, તમારી અંદર ઊભી થતી નાની નાની અડચણોને મારી હટાવી શકો છો. બધું જ વ્યવસ્થિત કરી દઈ શકો છો. તમારી સમતુલાનો ભંગ કરવાને તમારા ઉપર ધસી આવતા નાના નાના હુમલાઓ તેમ જ અકસ્માતો સામે તમારું રક્ષણ કરી શકો છો. પરંતુ

તમારી અંદરનો, તમારા શરીર, પ્રાણ કે મનમાંનો કોઈ એક ભાગ કે વધુ ભાગ કે વધુ ભાગો જો આ ઉપરથી આવતી શક્તિને ઝીલવા માટે સશક્ત નહિ હોય તો તે ભાગ યંત્રની અંદર આવી જતા રેતીના કણની માફક કામ કરવા લાગશે. તમે કોઈ સુંદર યંત્રને સરસ રીતે સંપૂર્ણ રીતે, ચાલતું જોયું હોય છે અને પછી તમે એમાં એક ચપટી જેટલી રેતી નાખો છો (વધુ કાંઈ નહિ, કેવળ રેતીનો એક કણ માત્ર) અને અચાનક બધું બગડી જાય છે અને યંત્ર અટકી પડે છે. એ જ રીતે, તમારામાં પણ કોઈ સ્થળે જો આ ગ્રહણશીલતા નહિ હોય, તમારામાં કશું પણ તત્ત્વ આ શક્તિને ઝીલવા માટે તેમ જ ટકાવી રાખવા માટે જો અશક્ત હશે, તમારામાં કશીક વસ્તુ જો બિલકુલ બંધ પડી હશે (તમે જ્યારે એના પ્રત્યે નજર કરો છો ત્યારે તે તમારામાં ક્યાંક એ રીતના નાનકડા કાળા ટપકા જેવી રહી હશે, એ વસ્તુ એક નાનકડા કકણ કાંકરા જેવી હશે : પેલી શક્તિ એમાં પ્રવેશ કરી શકશે નહિ. એ પેલી શક્તિને ઝીલવાની ના પાડે છે — કાં તો એ ઝીલી શકતી નથી કે ઝીલવા માગતી નથી) અને એ વસ્તુ તત્કાળ તમારામાં એક મોટી અસમતુલા ઊભી કરી દે છે અને પેલી વસ્તુ જે ઊર્ધ્વ પ્રત્યે આરોહણ કરી રહી હોય છે, જે અદ્ભુત રીતે વિકસી રહી હોય છે, તે અચાનક પોતાને માંદી પડી ગયેલી અનુભવે છે. અને કેટલીક વાર જ્યારે તમે સ્વાભાવિક સમતુલાની અવસ્થામાં હો છો, તમારું આરોગ્ય સારું હોય છે, બધું યોગ્ય રીતે ચાલતું હોય છે, જ્યારે તમારે ફરિયાદ કરવાનું કોઈ કારણ નથી હોતું, ત્યારે આમ બની શકે છે. એક દિવસ જ્યારે તમે એક નૂતન વિચારને ગ્રહણ કર્યો હોય છે, જ્યારે તમને એક નૂતન પ્રેરણા મળી હોય છે, ત્યારે તમારામાં એક તીવ્ર અભીપ્સા ઉત્પન્ન થઈ હોય છે અને તમે એક મહાન શક્તિ ઝીલી હોય છે અને તમને કોઈ ચમત્કારપૂર્ણ અનુભૂતિ થયેલી હોય છે. એક સુંદર અનુભૂતિ જે અંતરનાં દ્વાર ખોલી નાખે છે અને તમને એવું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી આપે છે કે જે આ અગાઉ તમને કદી ન મળ્યું હોય. ત્યારે તમને ખાતરી હોય છે કે સર્વ કાંઈ બરાબર ચાલે છે.... બીજે દિવસે તમે માંદા પડી ગયા હો છો. એટલે પછી તમે કહો છો : ‘હજી એ વસ્તુ ત્યાં છે ? આ તો અશક્ય વસ્તુ છે ! આમ ન જ બનવું જોઈએ.’ પરંતુ એમાં હું હમણાં જેની વાત કરી ગઈ તે જ વસ્તુ હોય છે : રેતીનો એક કણ, એવી કોઈ વસ્તુ કે જે પેલી શક્તિને ઝીલી શકતી નથી અને એ તત્કાળ એક અસમતુલા ઊભી કરી દે છે. કેવળ એક ઘણી નાની વસ્તુ આ માટે પૂરતી છે, અને તમે માંદા પડી જાઓ છો.

(શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ-૫ પૃ. ૨૮૧-૮૨)

આંતર દેવત્વ આપણું રક્ષણ કરે છે

આ મહિમાવંત પરમ ભાગવત પ્રેમ કે જે આપણી નિર્બળતાઓને લાડ લડાવતો, આપણી ભૂલોને સુધારી લેતો, આપણા ઘા રુઝાવી દેતો, પુનર્જીવન અર્પતા એના પ્રવાહોમાં આપણા આખા આત્માને અંધોળતો, આપણા અસ્તિત્વના અંતરતમ ઊંડાણમાંથી આપણી ઉપર લગી રહ્યો છે, તે ભાગવત પ્રેમની આગળ આપણા આવેગો અને કામનાઓ આપણી યાતનાઓ અને

દારુણતાઓ, આપણી પીડાઓ અને આપણી મથામણો, તથા આપણી અનિયંત્રિત કલ્પના જેને આણઘટતો નાટકીયતાનો વેશ પહેરાવે છે તે બધા અંતરંગી ભાગ્યપલટાઓનો તે શો ભાર ?

કેમકે, અંતરમાં વિરાજતી ભગવતી દિવ્યતા પોતાના પ્રભાવનો દાબ દાખવતી નથી. કોઈપણ પ્રકારનો કશો દાવો કદી કરતી નથી, કદી ડરાવતી નથી; તે તો આત્મનિવેદન કરે છે, પોતાની જાતને સમર્પી દે છે, ભૂતમાત્રના ને વસ્તુમાત્રના હૃદયમાં પોતાની જાતને છુપાવી રાખે છે ને તેને વિસારી જાય છે. તે નથી કાઢતી કોઈનો વાંક, નથી કોઈનો ન્યાયાધીશ બનતી, નથી કોઈને શાપ આપતી કે નથી કોઈને ગુન્હેગારીની સજા ફરમાવતી; પરંતુ તે સતત કાર્ય કરતી રહીને, જકડી નાખ્યા વગર પૂર્ણતા પ્રગટાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે, ઠપકાનાં વચનો ઉચ્ચાર્યા વગર સુધારવાનું સુધારી લે છે, ધીરજ ખોયા વગર પ્રોત્સાહન આપ્યે જાય છે, પોતપોતાની ગ્રહણશક્તિ અનુસાર સૌને ય ભંડારોથી સમૃદ્ધ બનાવતી રહી છે. આ છે મા, પોતાના પ્રેમ વડે ધારણ કરતી, પોષતી, ચોકીદાર બની રક્ષા કરતી, હિતવાક્ય કહેતી, આશ્વાસન આપતી મા. તે સર્વ સમજે છે, તેટલા માટે તે બધાંને આધાર આપે છે, ભૂલો જતી કરી બધાંને માફી આપે છે, સર્વને માટે આશા સેવે છે અને સૌને તૈયાર કરે છે. સમસ્તને પોતાનામાં વહન કરતી હોવા છતાં તેની પાસે એવું કશું જ નથી કે જે સઘળાંનું ન હોય. સર્વની ઉપર તે અમલ ચલાવે છે તેથી તો તે સર્વની સેવિકા છે; ને એ કારણથી તો જેઓ તેના સમાન રાજત્વ ઇચ્છે છે તથા તેનામાં રહી દેવત્વ પામવા માગે છે તેઓ નાના હોય કે મોટા, તમામ પોતાના માનવ બંધુઓની મધ્યે આપખુદ નહીં પણ તેની માફક સેવકો બને છે. (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ-૨ પૃ. ૨૨૩-૨૪)

સૃષ્ટિમાં ઈશ્વરની સંનિધિ

દરેક જણમાં, શરૂઆતમાં પણ, આ આધ્યાત્મિક હાજરી, આ આંતર પ્રકાશ હોય છે જ. હકીકતમાં, તે સર્વત્ર છે. ઘણીવાર અમુક પશુઓમાં પણ મેં તે હાજરી જોઈ છે. તે એક પ્રકાશમાન બિંદુ હોય છે, જે અમુક કાબૂનો અને રક્ષણનો પાયો હોય છે, જે અર્ધ ચેતનામાં પણ બાકીની સૃષ્ટિ સાથે અમુક સંવાદમયતાને શક્ય બનાવે છે, જેથી દૂર ન કરી શકાય તેવું કષ્ટ સતત ન આવતું રહે. જો તે હાજરી ન હોય, તો પ્રાણિક વડે સર્જાયેલી, તેનાં તોફાન અને આવેગો વડે સર્જાયેલી ગેરવ્યવસ્થા એટલી બધી મોટી બની જાય કે ગમે તે ક્ષણે તે એક સર્વ-સાધારણ વિપત્તિ, પ્રકૃતિની પ્રગતિમાં રુકાવટ ડાલનારો સર્વ સંહાર લાવી મૂકે. તે હાજરી, તે આધ્યાત્મિક પ્રકાશ, તે આધ્યાત્મિક ચેતના બધી વસ્તુઓમાં અને પ્રાણીઓમાં હોય છે. તેને કારણે, સર્વ વિસંવાદિતા, સર્વ આવેગ, સર્વ હિંસાખોરી હોવા છતાં પણ થોડીક તો સર્વ સાધારણ સંવાદિતા રહેતી હોય છે, જે પ્રકૃતિના કાર્યને સિદ્ધ થવા દેતી હોય છે.

આ હાજરી તદ્દન પ્રાથમિક અવસ્થાના માનવમાં પણ તદ્દન સ્પષ્ટ બને છે. રાક્ષસ જેવા, શયતાનના અવતાર જેવા માનવમાં પણ એવું કાંઈક છે કે જે અપ્રતિરોધ્ય કાબૂ રખાવતું હોય છે. સૌથી વધારે દુષ્ટ માણસ પણ અમુક વસ્તુઓ કરી શકતો હોતો નથી. જો આ હાજરી ન હોય

અને માણસ પર વિરોધી બળો જ, પ્રાણિકનાં બળો જ કાબૂ ધરાવતાં હોય, તો આ અશક્યતા અસ્તિત્વ ન ધરાવે.

જ્યારે જ્યારે આ વિરોધી રાક્ષસી બળો જગતમાં બળવાન બની જાય છે, ત્યારે એમ લાગે છે કે કોઈ પણ વસ્તુ આ ત્રાસને, ભીષણતાને અટકાવી નહિ શકે; ત્યારે ઓચિંતો એક કાબૂ દરમ્યાનગીરી કરે છે અને તે રાક્ષસી કૃત્યોનું મોજું અટકી જાય છે, પૂરો વિનાશ થતો હોતો નથી. તેનું કારણ પદાર્થતત્ત્વમાં રહેલી આ પરમ હાજરી છે. (શ્રી માતૃવાણી ગ્રંથ-૯ પૃ. ૩૧૧.)

મૃત્યુ બાદ શ્રી અરવિન્દનું રક્ષણ

મૃત્યુજયની મોટી બહેનના અવસાનના સમાચાર શ્રી માતાજીને આજે સવારે આપ્યા. શ્રી માતાજીએ કહ્યું : ‘હા, લાંબા સમયથી એની તબિયત સારી રહેતી નહોતી. તે બીમાર હતી.’

બાલકની (દર્શન) બાદ શ્રી માતાજી જ્યારે પોતાનો નાસ્તો લઈ રહ્યાં હતાં ત્યારે તેમણે કહ્યું કે તેમને એક ખૂબ રસપ્રદ વાત જાણવા મળી છે. (હમણાં જ જેનું અવસાન થયું છે તે) મૃત્યુજયની બેનના કપાળ પર એમણે શ્રી અરવિન્દનું પ્રતીક જોયું. શ્રી માતાજીએ કહ્યું કે તેમને પોતાને ઘણું આશ્ચર્ય થયું હતું અને તેમણે પોતાની જાતને કહ્યું હતું... ‘શું ? આના ઉપર....’

ત્યાર બાદ એમણે શ્રી અરવિન્દને કહેતા સાંભળ્યા : ‘હવે પછીથી જે અહીં મૃત્યુ પામશે તેના ઉપર હું મારી મુદ્રા (seal) અંકિત કરીશ અને કોઈપણ સ્થિતિમાં એને બિનશરતી રક્ષણ આપવામાં આવશે.’

(એ વખતે સવારના ૬-૩૦ થવા આવ્યા હતા.)

ચંપકલાલ : ‘મને એવી ખબર હતી કે બનારસ એ મરણ પામવા માટે આદર્શ જગ્યા છે. પણ હવે શ્રી અરવિન્દે વધારે ઉત્તમ અને વધારે સલામત એવી જગ્યાનું સર્જન કર્યું છે.’

(ચંપકલાલનાં સંસ્મરણો : ૨૬૪)

શ્રી માતાજીનો શ્વેત પ્રકાશ

મારા બાળક, જે કોઈ વ્યક્તિ આ પ્રકાશથી ઢંકાયેલી છે તેને સર્વ વસ્તુઓ સામે વિશિષ્ટ રક્ષણ પ્રાપ્ત થાય છે. જે કોઈ આ પ્રકાશ હેઠળ છે તેને માટે આ વિશિષ્ટ વ્યવસ્થા છે. વ્યક્તિ જેની આશા રાખી શકે એવું શ્રેષ્ઠતમ રક્ષણ આ છે. એ છે મહત્ત્વનું રક્ષણ જે સર્વસ્થળે સમાન રીતે કાર્ય કરે છે. આનાથી વધુ સારું રક્ષણ વ્યક્તિ મેળવી શકે નહિ. એ છે છેવટનું રક્ષણ. જે વ્યક્તિ આ શ્વેત પ્રકાશથી સુરક્ષિત હોય છે તે સુખપૂર્વક વિપુલતામાં વિહાર કરી શકે છે. ઈશ્વરકૃપા પછી એ વ્યક્તિની કાળજી લેતી હોય છે. એ એક અપવાદરૂપ અવસ્થા છે. એ વ્યક્તિ મુક્ત વિહાર કરી શકે છે, કારણ એ મારા પ્રકાશથી સંપૂર્ણ ઢંકાયેલ છે. એ એવા પ્રકાશના સ્તરથી સુરક્ષિત હોય છે, જે સ્તરને કોઈ પણ વસ્તુ ભેદી શકે નહિ. બહુ લોકો આ પ્રકાશને પામી શકતા નથી. બહુ થોડા, બહુ જ થોડો લોકોમાં આ પ્રકાશને જાળવી રાખવાની ક્ષમતા હોય છે. આ પ્રકાશને સતત જાળવી રાખવો એ ખૂબ જ મુશ્કેલ કાર્ય છે...

આ પ્રકાશ માત્ર સંપૂર્ણ શાંતતા અને અવિચળ શ્રદ્ધાની અવસ્થામાં જ સંભવી શકે...

આ છે મારો મહત્વનો પ્રકાશ, જે તમને સર્વ અનિષ્ટ શક્તિઓ સામે રક્ષણ આપશે. અને વ્યક્તિ આ પારદર્શક પેટીમાં પૂરેપૂરી ઢંકાયેલી પોતાને અનુભવી શકશે. એ છે બરફ જેમ પારદર્શક... આ પ્રમાણે મારી પાસે પ્રકાશોની શ્રેણી છે, જે ઊર્ધ્વમાં આરોહણ કરે છે અને એ સફેદ ન થઈ જાય ત્યાં સુધી એ આરોહણ ચાલુ રહે છે. એ હોય છે કાગળ જેવો શ્વેત પ્રકાશ. શ્રી માતાજી મેજ પર પડેલ સફેદ કાગળ દર્શાવે છે... અને આ પ્રકાશ, શ્વેત પ્રકાશ તે મારો પોતાનો પ્રકાશ છે અને એની શક્તિ અસાધારણ હોય છે...

વ્યક્તિમાં જો શ્રદ્ધા હોય, એવી શ્રદ્ધા જે અહીં (હૃદયમાંથી) થી આવે છે, સાચી શ્રદ્ધા, તો પછી એ પ્રકાશ અદૃશ્ય થઈ જતો નથી, એ રહે છે...

મારા બાળક, તારે આ વિશ્વાસ કેળવવો જોઈએ. પછી સર્વ કંઈ સારું જ થશે. મારા પરમ રક્ષણ હેઠળ રહેવું એ એક અદ્ભુત વસ્તુ છે. (Blessings of the Grace PP13 & 17)

*

સાચું બળ અને રક્ષણ હૃદયમાં રહેલી ઈશ્વરની સંનિધિમાંથી પ્રાપ્ત થાય છે.

તમે જો આ સંનિધિને તમારા હૃદયમાં સતત સાચવી રાખતા માગતા હો તો તમારા વાણી, વર્તન અને કાર્યમાં સર્વ પ્રકારની અસભ્યતા કાળજીપૂર્વક ટાળતા રહો.

(CWM 12 : 154)

તમારી શ્રદ્ધા તમને પરમાત્માના રક્ષણ હેઠળ મૂકી આપે છે.

(CWM 12 : 309)

તમે જ્યારે લોકોની વચ્ચે હો ત્યારે પરમ પ્રભુને તમારી અને લોકોની વચ્ચે રાખો. આમ કરવાથી તમારું સમગ્ર સ્વરૂપ સંરક્ષણ હેઠળ રહેશે. તમે કોશેટામાંના કીડા માફક રક્ષણ હેઠળ રહેશો અને કશું પણ તમારા સ્વરૂપમાં પ્રવેશી શકશે નહિ.

(Mother you said so : 17.2.67)

*

નામમાં રહેલી શક્તિ અને એના સ્મરણથી મળતા રક્ષણની જે અનુભૂતિ આપને થઈ હતી તે એવા સર્વ લોકોની પણ અનુભૂતિ રહી છે, જે લોકોએ નામનો ઉપયોગ આ જ પ્રકારની શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસ સહિત કર્યો છે. જે લોકો રક્ષણ માટે હૃદયપૂર્વક પ્રાર્થના કરે છે, તેમની પ્રાર્થના નિષ્ફળ જઈ શકે નહિ.

(CWSA 25 : 308)

વૃત્ત વિશેષ

દુમાનજી શતાબ્દી એવોર્ડ તથા અગિયારમી વ્યાખ્યાનમાળાનું આયોજન ૨૧ જૂન ૨૦૧૬ના રોજ ચરોતર એજ્યુકેશન સોસાયટી, આણંદ સંચાલિત શ્રી ડી. એ. હાઈસ્કૂલમાં કરવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ નિમિત્તે વાર્તાલાપ તેમ જ ખાસ કાર્ય શાળાનું આયોજન પણ સાથે સાથે કરવામાં આવ્યું હતું. વાર્તાલાપનો વિષય હતો : 'સંવાદિત શિક્ષણ' ડૉ. ભાલેન્દુ વૈષ્ણવે વિદ્યાર્થીઓના વિદ્યાર્થીઓના માનસિક વિકાસ અનુલક્ષી વર્ગ શિક્ષણનો અભિગમ હોવો જોઈએ એ વિશે સુંદર રજૂઆત કરી.

કાર્યક્રમમાં કેમ્પસ ડાયરેક્ટર, સંસ્થાના પદાધિકારીઓ, વિદ્યાનગર શ્રી અરવિન્દ કેન્દ્રના પ્રો. સૂર્યકાન્તભાઈ વૈષ્ણવ તથા શાળાના શિક્ષકો, અધ્યાપકોએ હાજરી આપી હતી.

*

પોરબંદરમાં ગુરુપૂર્ણિમાના દિવસે શ્રી જયોતિબહેનની સંનિધિમાં પ્રાર્થના, ધ્યાન, ને પ્રવચનના કાર્યક્રમનું આયોજન, સ્ટેટ બેંક કોલોની, બંગલા - નં. - ૨ (બિરલા હોલ પાસે) માં સાંજે કરવામાં આવ્યું હતું. જાણવા મળ્યું છે કે બંગલા નં. - ૨ના માલિક શ્રી મહેશભાઈ જોશીએ પોતાનું મકાન પોરબંદર કેન્દ્રનું પોતાનું મકાન તૈયાર થઈ જાય ત્યાં સુધી કેન્દ્રને ઉપયોગ કરવા સોંપ્યું છે.

*

૨૪ જુલાઈ ૨૦૧૬ ને રવિવારના રોજ શ્રી અરવિન્દ યોગ કેન્દ્ર, જંત્રાલ (પંચમહાલ) તથા શ્રી અરવિન્દ સાધના કેન્દ્ર, વલ્લભધ્યાનગર, કેન્દ્રના સંયુક્ત ઉપક્રમે એક યુવા શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. શિબિરમાં વિદ્યાનગર કેન્દ્રના ૬૦ સભ્યો સહિત કુલ ૧૦૦ વ્યક્તિઓએ ભાગ લીધો હતો. શરૂઆતમાં શ્રી વસંતભાઈ પટેલે સૌને આવકારી સંસ્થાનો ટૂંક પરિચય આપ્યો હતો. ત્યાર બાદ શ્રી પરમ પાઠકે શિબિરના હેતુ વિશે સ્પષ્ટતા કરી તો ડૉ. મિશ્રાએ આશીર્વાચન પાઠવ્યા હતા. આ પ્રસંગે વડોદરાના શ્રી નરેન્દ્ર પટેલે 'શ્રી અરવિન્દ અને વંદેમાતરમ' વિષય ઉપર રજૂઆત કરી હતી. આ જ દિવસે સંસ્થાના નવા ધ્યાનખંડનું ઉદ્ઘાટન શ્રી અશોકભાઈ પટેલ (મહેસાણા) ના હસ્તે કરવામાં આવ્યું અને શ્રી અરવિન્દ, શ્રી માતાજીની છબીઓ તથા શ્રી માતાજીની પાદુકાનું પ્રસ્થાપન શ્રી નરેન્દ્ર ઠક્કર, શ્રી નરેન્દ્ર પટેલ તથા શ્રી વીરેન્દ્ર પંચાલના હસ્તે કરવામાં આવ્યું. શિબિરમાં ભાગ લેનાર નાનાં - મોટાં બાળકોને જયના બહેને રમતો રમાડી ખુશ કર્યાં. ભોજન બાદના સત્રમાં શ્રી દેવાનંદભાઈએ ભજનો ગવડાવ્યાં. શ્રી પ્રિતેષભાઈએ તબલા ઉપર સાથ આપ્યો. અંતે શ્રી વસંતભાઈ પટેલે શ્રી અરવિન્દનો યોગ અને યુવાનો વિષય પર વાર્તાલાપ રજૂ કર્યો અને પછી પ્રશ્નોત્તરીનો કાર્યક્રમ પણ થયો. સૌ શિબિરાર્થીઓએ સુંદર કાર્યક્રમોમાં સહભાગી થવા બદલ સંતોષ વ્યક્ત કર્યો.

(અહેવાલ : શ્રી સ્મિતાબહેન ભટ્ટ)

વિજ્ઞાપ્તિ : શ્રી પ્રવીણભાઈ વૈષ્ણવ (વડોદરા) જણાવે છે કે તેમની પાસે શ્રી અરવિન્દ, શ્રી માતાજી, તથા અગ્રણી સાધકોના ઘણાં અંગ્રેજી તેમ જ ગુજરાતી ભાષાનાં પુસ્તકો તેમ જ સામયિકોના અંકો વગેરે સામગ્રી છે. જે કોઈને રસ હોય તે આ સામગ્રી વિના મૂલ્યે એમની પાસેથી મેળવી લઈ જઈ શકે છે. સંપર્ક : મો. ૯૪૨૭૮૦૦૯૬૧.

કૃપા બધું કરે છે

ઈશ્વરકૃપામાં તમને ખૂબ જ શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસ હોય, દરેક સંજોગોમાં, પ્રત્યેક ક્ષણે, જીવનના પ્રત્યેક મોડ પર, એ કૃપા જ કાર્ય કરી રહી છે એ જોઈ શકવાની તમારી ક્ષમતા ગમે તેટલી હોય, છતાં એ કૃપાના કાર્યની આશ્ચર્યજનક વિશાળતાને તેમ જ, એ કાર્ય જે ચોકસાઈપૂર્વક તેમજ સફળતાપૂર્વક, જે રીતે પરિપૂર્ણ કરવામાં આવે છે એ વસ્તુ સમજી શકવામાં તમે કદાપિ સફળ થઈ શકશો નહિ. જગતની પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતાં ઈશ્વરના સાક્ષાત્કાર પ્રત્યેની આપણી આગેકૂચ બને તેટલી ઝડપી, સંપૂર્ણ, તથા સંવાદમય બની રહે એ માટે કેટલી હદ સુધી કૃપા બધી વસ્તુ કરી રહી છે, તથા કેવી રીતે દરેક વસ્તુની પાછળ એ રહેલી છે, દરેક વસ્તુનું સંચાલન એ કૃપા કરી રહી છે ને તમને દોરી રહી છે તે તમે કદાપિ સમજી શકવાના જ નથી.

જેવા તમે એ કૃપાના સંપર્કમાં આવો છો, ત્યાર પછી કોઈ એક ક્ષણ, તેમ જ અવકાશમાંનું કોઈ પણ સ્થળ એવું તમારા જોવામાં આવતું નથી, કે જે ક્ષણે અને જે સ્થળે તમે કૃપાની આ સતત દરમિયાનગીરીને, એના સતત કાર્યને આશ્ચર્યચકિત બનીને જોતાં ન હોય !

અને એક વખત તમને એનું દર્શન થઈ જાય પછી તમે એ અનુભવો છો કે તમે કદાપિ એના (કૃપાના) સમાન બની શકતા નથી. (એને સમજી શકતા નથી) અને માટે જ તમારે એ કૃપાનું કદી વિસ્મરણ થવા ન દેવું જોઈએ, તમારે કોઈ પણ પ્રકારનો ડર રાખવો જોઈએ નહિ, દુઃખ, ખેદ, પ્રત્યાઘાત કે.... વેદનાની કોઈપણ પ્રકારની લાગણી રાખવી જોઈએ નહિ. વ્યક્તિએ પોતે જો આ કૃપા સાથે એકતા સાધી હોય, આ કૃપાને સર્વત્ર કાર્ય કરતી પોતે જોઈ શકે, તો પછી એ વ્યક્તિ હર્ષોલ્લાસ, સર્વશક્તિમત્તા તેમજ અસીમ આનંદપૂર્વક જીવન જીવવાની શરૂઆત કરી દઈ શકે છે.

અને એ પ્રમાણે જીવન જીવવાની શરૂઆત કરી દેવી એ જ ઈશ્વરના કાર્યમાં શ્રેષ્ઠ સહકાર આપવા બરાબર લેખાશે.

શ્રી માતાજી

(વર્ષ ૦૨ : અંક ૯)

RNI NO GUJGUJ/2015/60353
P. R. NO VDR(E)/338/2015-2017

વાર્ષિક લવાજમ ₹ ૧૮૦ - છૂટક અંક : ₹ ૧૫

શ્રી અરવિન્દ સોસાયટી, પોંડિચેરીની માસિક પત્રિકા
છૂટક અંકની કિંમત ₹ ૧૫-૦૦
વાર્ષિક લવાજમ ભારતમાં ₹ ૧૮૦
વિદેશ માટે-હવાઈ માર્ગે
અમેરિકન ડોલર ૨૫ વાર્ષિક

© શ્રી અરવિન્દ આશ્રમ ટ્રસ્ટ, પોંડિચેરી-૬૦૫ ૦૦૨

પ્રકાશક :

શ્રી શરદચંદ્ર એમ. જોશી, અધ્યક્ષ,
શ્રી અરવિન્દ સોસાયટી, શ્રી અરવિન્દ નિવાસ,
દાંડિયા બજાર, વડોદરા-૩૯૦ ૦૦૧
ફોન નં. (૦૨૬૫) ૨૪૧૨૬૮૫
E-mail : sasvadodara@aurosociety.org
વેબસાઈટ : www.auronivas.org

*

મુદ્રણસ્થાન : કેલાસ પ્રિન્ટરી, ડી-૧૨, સરદાર એસ્ટેટ,
આજવા રોડ, વડોદરા. ફોન નં. ૨૫૧૩૪૭૩ મો.૯૮૭૯૦૦૬૦૯૦
E-mail : vishal6090@gmail.com

*

તંત્રી : શ્રી કિરીટકુમાર ઇન્દ્રવદન ઠક્કર

Published and Printed by Shri Sharadchandra M. Joshi,
on behalf of Sri Aurobindo Society, Vadodara
Published at Sri Aurobindo Nivas, Dandia Bazar, Vadodara-390001.
Printed at Kailas Printery D/12, Sardar Estate, Ajwa Road, Vadodara.
Editor : Shri Kiritkumar Indravadan Thakkar.